

Sosiaalinen

luototus

Opas luototuksen käynnistäjälle



ISSN 1236-166X

ISBN 952-00-1350-4

Taitto: AT-Julkaisutoimisto Oy

Painotyö: Edita Prima Oy, Helsinki 2003

TIIVISTELMÄ

*Sosiaalinen luototus. Opas luototuksen käynnistäjälle. Helsinki 2003. 58 s.
(Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita, ISSN 1236-116X; 2003:6.)
ISBN 952-00-1350-4*

Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki tuli voimaan 1.1.2003. Sosiaalihuoltolakiin (710/1982) ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (812/2000) on tehty muutokset lisäämällä niihin sosiaalista luototusta koskevat maininnat.

Sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Sosiaalinen luotto voidaan lain mukaan myöntää perustelusta syystä henkilölle, jolla ei pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi ole muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Lain perusteella kunnalla on mahdollisuus järjestää päättämässään laajuudessa sosiaalista luototusta osana kunnan sosiaalihuoltoa. Kunta voi järjestää sosiaalisen luototuksen toimenpanon yksin tai alueellisena yhteistyönä muiden kuntien kanssa. Kunnalle sosiaalisen luototuksen järjestämisestä aiheutuviin toimintamenoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettua lakia (733/1992), jota ei kuitenkaan sovelleta sosiaalisen luototuksen luottopääomasta tai luottotappioista aiheutuviin menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisee tämän sosiaalista luototusta koskevan oppaan avuksi kunnille luototustoiminnan käynnistämiseen. Oppaan kannanotot on tarkoitettu suosituksiksi ja tueksi kunnille niiden määrittelyssä tarkemmin kuntakohtaisia sosiaalisen luoton myöntämisen perusteita.

Avainsanat

köyhyys, luotot, sosiaalihuolto, syrjäytyminen

SAMMANDRAG

Social kreditgivning. Handbok för den som startar verksamheten med social kreditgivning. Helsingfors 2003. 58 s. (Social- och hälsovårdsministeriets handböcker, ISSN 1236-116X; 2003:6.) ISBN 952-00-1350-4

Lagen om social kreditgivning trädde i kraft 1.1.2003. Socialvårdslagen (710/1982) och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) har ändrats genom att till dem foga ett omnämnande om social kreditgivning.

Syftet med social kreditgivning är att förebygga ekonomisk utslagning och överskuldssättning samt att främja en persons eller en familjs förmåga att klara sig på egen hand. Enligt lagen kan social kredit av grundad anledning beviljas en person som på grund av små inkomster och tillgångar inte på något annat sätt kan få kredit på rimliga villkor och som har förmåga att klara av återbetalningen av krediten.

Enligt lagen kan kommunen ordna social kreditgivning i den omfattning den beslutar som en del av socialvården. Kommunen kan ordna verkställigheten av social kreditgivning antingen ensam eller i regionalt samarbete med andra kommuner. På omkostnader som kommunen åsamkas av att ordna social kreditgivning tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992), som dock inte tillämpas på utgifter för kreditkapitalet eller kreditförluster inom social kreditgivning.

Handboken är avsedd som stöd då kommunen inleder verksamheten med social kreditgivning. Ställningstagandena i handboken är avsedda som rekommendationer och som stöd för kommunerna då de fastställer närmare grunder för beviljandet av sociala krediter.

Nyckelord

fattigdom, krediter, socialvård, utslagning

SUMMARY

A guide on Social Lending. Helsinki 2003. 58p. (Handbooks of the Ministry of Social Affairs and Health, ISSN 1236-116X; 2003:6.) ISBN 952-00-1350-4

The Social Lending Act entered into force on 1 January 2003. The Social Welfare Act (710/1982) and the Act on the Status and Rights of Social Welfare Clients (812/2000) have been amended by adding to them mentions of social lending.

The purpose of social lending is to prevent economic exclusion and over-indebtedness, as well as to promote the independent coping of individuals and families. Social loans can according to the Act be granted for grounded reasons to persons who, owing to their small incomes and means, have no other possibility to obtain loans on reasonable conditions and who can manage to pay back their loans.

On the basis of the Act municipalities can arrange social lending to the extent they decide as a part of the municipal social welfare service. A municipality may arrange the social lending either alone or in regional co-operation with other municipalities. The Act on Planning and Government Grants for Social Welfare and Health Care (733/1992) is applicable to the operating costs of the social lending system but not to the expenditure incurred through the credit capital of social lending or credit losses.

The Ministry of Social Affairs and Health publishes the guide on social lending to help municipalities in starting the lending system. The considerations presented in the guide are meant as recommendations and support for municipalities when they determine more detailed criteria for granting social loans.

Key words

Exclusion, loans, poverty, social welfare.

ESIPUHE

Yhteiskunnassamme on suuri joukko ihmisiä, joiden ongelmia ei ole pystytty ratkaisemaan perinteisen sosiaalityön tai velkajärjestelyn avulla tai joiden mahdollisuudet saada luottoa tavanomaisilta luottomarkkinoilta ovat heikot. Uusia keinoja edistää kansalaisten omatoimisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista haettiin sosiaalisen luototuksen kokeilussa vuosina 1999-2001. Kokeilussa hankittiin tarkempaa tietoa sosiaalisen luototuksen tarpeesta, kohderyhmistä, sen sosiaalisesta ja taloudellisesta merkityksestä sekä luototuksen liittymisestä normaaleihin luottomarkkinoihin ja sosiaaliturvaan. Lisäksi selvitettiin sosiaalisen luototuksen organisointia ja rahoitusta.

Kokeilun tulosten perusteella päädyttiin antamaan hallituksen esitys laiksi sosiaalisesta luototuksesta. Lakiesityksen tarkoituksena oli turvata sosiaalinen luototus selkeästi osaksi kuntien sosiaalihuoltoa ja turvata myös se, että kuntien ottaessa käyttöönsä sosiaalisen luototuksen, järjestelmä olisi perusteiltaan samanlainen koko maassa.

Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki (1133/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Sosiaalihuoltolakiin (710/1982) ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (812/2000) on tehty muutokset lisäämällä niihin sosiaalista luototusta koskevat maininnat.

Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain mukaan luototuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Lain perusteella kunnalla on mahdollisuus järjestää sosiaalista luototusta osana kunnan sosiaalihuoltoa ja siinä laajuudessa, mitä paikalliset tarpeet edellyttävät. Sosiaalinen luototus tarjoaa kuntien sosiaalihuollolle uuden työmenetelmän tukea pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden toimintakykyä ja osallisuutta yhteiskunnassa. Sosiaalisella luototuksella kunnat voivat ehkäistä ja korjata taloudellisia ongelmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja näin myötävaikuttaa hyvinvoinnin toteutumiseen alueellaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa sosiaalisen luototuksen valtakunnallista käynnistämistä toimeenpanoprojektin avulla vuonna 2003. Ministeriön asettaman toimeenpanoprojektin tehtävänä on tukea ja neuvoa kuntia sosiaalisen luototuksen käyttöönottamisessa sekä antaa koulutuksellista tukea kuntien henkilöstölle yhteistyössä lääninhallitusten, Kuluttajaviraston, Suomen Kuntaliitto ry:n, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n ja muiden tahojen kanssa. Ministeriö seuraa ja arvioi sosiaalisen luototuksen käyttöönottoa yhdessä lääninhallitusten kanssa.

Tämä sosiaali- ja terveysministeriön julkaisema opas sosiaalisesta luotuksesta on tarkoitettu avuksi kunnille ja sosiaalisen luototuksen valtakunnallisiksi suosituksiksi. Oppaaseen on sisällytetty sosiaalisen luototuksen kokeilusta saatuja käytännön esimerkkejä luoton myöntämisestä erilaisissa tilanteissa.

Syrjäytymisen estäminen ja köyhyiden torjuminen kytkeytyvät pääministeri Jäätteenmäen hallituksen ohjelmassa työllisyystavoitteiden toteutumiseen. Ihmisen toimeentulo ja selviytyminen nähdään kokonaisuutena, johon vaikuttavat työnteko, verotus, sosiaaliturva ja palvelut. Toimeentulotuen tulee olla viimesijainen toimeentuloturvan muoto ja sen muodostumista pidempiaikaiseksi toimeentulonlähteeksi tulee vähentää.

Sosiaalisella luototuksella voidaan ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja toimeentuloon liittyvien ongelmien vaikeutumista, kun ongelmiin puututaan riittävän ajoissa. Luototuksen avulla voidaan tukea pienituloisten ja vähävaraisten kotitalouksien taloudellista päätöksentekoa ja edistää heidän taloudellista aktiivisuuttaan sekä lisätä yhdenvertaisuutta.

Helsingissä 12. päivänä toukokuuta 2003

Liisa Hyssälä
Peruspalveluministeri

SISÄLLYS

ESIPUHE	7
1. SOSIAALINEN LUOTOTUS	10
1.1 Sosiaalisen luototuksen tarkoitus	10
1.2 Sosiaalisen luototuksen järjestäminen ja toimeenpano	11
1.3 Sosiaalisen luototuksen rahoitus	15
2. SOSIAALISEN LUOTON MYÖNTÄMINEN	17
2.1 Sosiaalisen luototuksen asiakasryhmät	17
2.2 Mihin tarkoituksiin luotto voidaan myöntää	22
2.3 Hakijan takaisinmaksukyvyyn arviointi	23
3. MENETTELY SOSIAALISEN LUOTON MYÖNTÄMISESSÄ	27
3.1 Sopimus sosiaalisesta luotosta	29
3.2 Sosiaalisen luoton takaisinmaksu	30
3.3 Taloudellinen neuvonta ja ohjaus	33
4. SOSIAALISEN LUOTOTUKSEN SUHDE TOIMEENTULOTUKEEN	35
5. ASIAKKAAN OIKEUSTURVA	39
LIITTEET	41
Liite 1. Laki sosiaalisesta luototuksesta	42
Liite 2. Laki sosiaalihuoltolain muutoksesta	45
Liite 3. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta	47
Liite 4. Hakemuslomakkeen malli	48
Liite 5. Sosiaalisen luoton sopimusmalli	49
Liite 6. Velkojen hoitoon liittyviä toimenpiteitä	52

1. SOSIAALINEN LUOTOTUS

1.1 Sosiaalisen luototuksen tarkoitus



(1 §) Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

Sosiaalinen luototus on osa kunnan sosiaalihuoltoa, jonka järjestäminen on kunnan tehtävä. Sosiaalihuoltolain 13 §:ää on muutettu lisäämällä sosiaalista luototusta koskeva 7 kohta. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:ää on täydennetty sosiaalista luototusta koskevalla maininnalla.

Yksilöiden ja perheiden osallistumista ja omatoimisuutta vahvistaa hyvinvointia tukeva ympäristö, ongelmien estäminen ajoissa sekä palvelujen toimivuus. Sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalihuollon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksityisen henkilön, perheen sekä yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä. Kunnan tulee toimia alueellaan sosiaalisten olojen kehittämiseksi ja sosiaalisten epäkohtien poistamiseksi.

Sosiaalisen luototuksen kuntakokeilu osoitti, että pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden taloudelliset ongelmat ovat monimuotoisia ja heidän mahdollisuutensa päästä irti köyhyydestä ovat edelleen huonot. Taloudellisen aseman heikkous ja haavoittuvuus vaikuttaa monin tavoin henkilön ja perheen elämään ja vaikeuttaa omatoimista suoriutumista.

Sosiaalisen luototuksen peruslähtökohta on kiinteä yhteys kunnan sosiaalihuoltoon. Sosiaalinen luototus tarjoaa kunnalle uuden keinon edistää pienituloisten ja vähävaraisten kuntalaisten taloudellista selviytymistä ja itsenäistä suoriutumista. Sosiaalisen luoton kohtuuehtoisuus antaa yksilölle ja perheelle mahdollisuuden tasapainottaa ja korjata talouttaan. Luototuksen avulla voidaan ehkäistä ja korjata ensisijaisesti taloudellista syrjäytymistä ja taloudellisiin ongelmiin liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Luoton hakemisen ja takaisinmaksuajan kuluessa voidaan myös antaa neuvontaa ja ohjausta taloudellisten asioiden hoitamisesta sekä auttaa muiden elämänongelmien ratkaisemisessa.



”... minusta tärkein asia on se ihmisen hyvinvoinnin, olemisen ja elämisen laadun parantaminen. Se on paras tulos, mitä luototuksesta voi tulla.”¹

¹ Kokeilukunnan sosiaalijohdon näkemys, Sosiaalinen luototus –vaikuttavuus ja kokonaisarviointi, STM: julkaisuja 2002:1

1.2 Sosiaalisen luototuksen järjestäminen ja toimeenpano

(2 §) Kunta voi järjestää sosiaalista luototusta päättämässään laajuudessa. Jos kunta päättää järjestää sosiaalista luototusta, kunnan tulee määritellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon, mitä tässä laissa säädetään.

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaa kunnassa sosiaalihoitolaik (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu kunnan määräämä monijäseninen toimielin (toimielin).

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen on kunnalle lakiin perustuva, vapaehtoinen tehtävä, jonka käyttöön otosta kunta itse päättää. Kunnalla on mahdollisuus järjestää sosiaalista luototusta osana kunnan sosiaalihoitoa ja määräämässään laajuudessa. Kuntalaisella ei ole subjektiivista oikeutta sosiaaliseen luottoon.

Sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet kunnassa

Mikäli kunta päättää järjestää sosiaalista luototusta, niin kunnan velvollisuutena on määritellä sosiaalisen luoton myöntämisen kuntakohtaiset perusteet. Perusteista päättäessään kunnan on otettava huomioon, että harkinnassaan sen on noudatettava sosiaalisesta luototuksesta annetun lain ja sosiaalihoitoon yleisten säännösten lisäksi yleisiä hallinto-oikeudellisia periaatteita kuten yhdenvertaisuuden, objektiivisuuden, tarkoitussidonnaisuuden ja suhteellisuuden periaatteita. Kunnan on noudatettava myös kuntalain (365/1995) ja hallintomenettelylain (598/1982) ja vuoden 2004 alusta lukien hallintomenettelylain korvaavan hallintolain (Hallituksen esitys 72/2002) menettelysäännöksiä.

Kunnan tulee tiedottaa asukkailleen kuntalain 29 §:n mukaisesti sosiaalisen luototuksen käynnistämiseen liittyvistä suunnitelmista, asian käsittelystä ja tehdyistä ratkaisuksista kuten sosiaalisten luottojen myöntämisen perusteista kunnassa.

Sosiaalisen luoton myöntämisen perusteita määriteltäessä tulisi asettaa tavoitteeksi, että luototus olisi asiakasta kannustava ja toimeentulotukea sekä muuta sosiaaliturvaa täydentävä tuen muoto. Kunnan olisi perusteltua määritellä perusteissaan esimerkiksi:

- sosiaalisiin luottoihin kunnassa käytettävissä oleva pääoma
- kenelle ja millaisiin tarkoituksiin sosiaalista luottoa kunnassa myönnetään
- sosiaalisen luoton myöntämisen esteet
- sosiaalisen luoton koron määräytymisen periaatteet
- yleinen yläraja myönnettäville sosiaalisille luotoille

- laina-ajan maksimipituus
- miten kunnassa haetaan sosiaalista luottoa
- miten asiakkaita ohjataan jaettavissa olevan pääoman tilapäisesti loppuessa
- kuinka luototustoimintaan liittyvä taloudellinen neuvonta ja ohjaus järjestetään
- sosiaalisen luoton perintäkäytäntö

Sosiaaliseen luototukseen käytössä olevat varat rajaavat toiminnan laajuutta. Kunta voi varata luottopääoman vuosittain talousarvioonsa ja säädellä luottopääoman riittävyttä ja tasapuolista jakautumista esimerkiksi kohdentamalla luototuksen tietyille asiakasryhmälle tai tiettyihin käyttökohteisiin. Luottopääoma voidaan myös määritellä siten, että kunnan varoista ulosmaksettujen luottojen määrä on yhteensä tietyn summan suuruinen. Tämä pääoma ei ole välttämättä sidottu vuotuisen budjettiin, vaan uusia luottoja voidaan myöntää tämän pääoman puitteissa sen mukaisesti, kuinka myönnettyjä luottoja maksetaan takaisin. Luotoista kertyvä korko voi kasvattaa pääomaa, mikäli korkokertymää ei jouduta käyttämään mahdollisten luottotappioiden kattamiseen.

Sosiaalisen luoton myöntäminen perustuu asiakaskohtaiseen harkintaan, jolloin joudutaan arvioimaan asiakkaan kanssa yhdessä hänen olosuhteitaan ja kykyään suoriutua luoton takaisinmaksusta. Sosiaalisen luoton myöntämisen perusteita määriteltessään kunnan olisi hyvä sovittaa yhteen niitä toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään taloudellista syrjäytymistä ja edistämään yksilön tai perheen omatoimista suoriutumista, jotta päällekkäisyyksiä voitaisiin välttää ja toisaalta käytössä olisi riittävän kattava ja tarkoituksenmukainen toimeentuloa tukeva järjestelmä. Tällöin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteisiin, jotka ovat toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 13 §:n nojalla myös kunnan päätettävissä. Sosiaalinen luototus ja ehkäisevä toimeentulotuki ovat lähellä toisiaan tarkoituksensa ja kohderyhmänsä osalta². Molemmilla järjestelmillä pyritään auttamaan yksilöä ja perhettä suunnitelmallisesti ja puuttumaan riittävän varhain henkilöä tai perhettä uhkaaviin riskeihin ja toimeentulo-ongelmiin. Jokaisessa yksittäistapauksessa tulisi harkita, millä tavoin henkilön sosiaalista suoriutumiskykyä juuri sen hetkisessä tilanteessa edistetään niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä. Ehkäisevästä toimeentulotuesta tehdyn selvityksen³ mukaan ehkäisevä tuki on koettu erityisen käyttökelpoiseksi akuuteissa kriiseissä. Sosiaalisella luototuksella on taas erityisesti voitu puuttua pitkäaikaisiin ja vaikeutuihin taloudellisiin ongelmiin esimerkiksi katkaisemalla velkakier-

² Opas toimeentulotukilain soveltajille, STM: Oppaita 2001:7

³ Sosiaali- ja terveysministeriö, Monisteita 1997:18

teitä ja ehkäisemällä ylivelkaantumista. Luototus antaa henkilölle ja perheelle ehkäisevää toimeentulotukea laajemman mahdollisuuden tehdä valintoja ja myös kartuttaa varallisuuttaan, kun luotonsaaja on itse vastuussa luoton takaisinmaksusta kuten normaaleilla luottomarkkinoilla.

Sosiaalisen luoton myöntämisperusteita ohjaa sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 4 §. Sosiaalisen luoton myöntämisen yleinen este on maksuvaran puuttuminen, mutta tämän ohella esteenä voi olla esimerkiksi se, että:

- maksuvaran suuruus antaa hakijalle mahdollisuuden saada kohtuueh-
toinen luotto normaaleilta luottomarkkinoilta tai hakija voi koh-
tuullisessa ajassa säästää tarvitsemansa luoton määrän
- on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarastaan huolimatta hakija
ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta
- hakijalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjeste-
lemättömiä velkoja tai luottoja
- yksityishenkilön velkajärjestelyssä oleva hakija velkaantuisi lisää il-
man velkojien suostumusta

Sosiaalisesta luotosta perittävä korko voi lain 6 §:n 2 momentin mu-
kaan olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.
Kunta voi sitoa luoton koron vaihtuvaan viitekorkoon tai määritellä kun-
nassa perittävän kiinteän koron sosiaalisille luotoille, kuitenkin niin, että
korko ei ylitä voimassa olevaa viitekorkoa. Sosiaalisen luoton myöntämi-
sen perusteissa kunnan olisi hyvä ottaa kantaa myös siihen, millaisilla pe-
rusteilla sopimussuhteessa perittävän luoton korkoa voidaan laina-aikana
muuttaa.

Kunta voi määritellä kunnassa myönnettäville sosiaalisille luotoille ylei-
sen euromääräisen ylärajan ja laina-ajan maksimipituuden, mikä voi edes-
auttaa luottoriskien hallintaa. Useissa ylivelkaantumiseen liittyvissä tutki-
muksissa on havaittu, että jos pitkäkestoiseen velkojen takaisinmaksuai-
kaan yhdistyy elämiseen käytettävien tulojen niukkuus, niin takaisinmak-
su onnistuu huonommin.

Sosiaalisen luototuksen toimeenpano kunnassa

Kunnan sosiaalihuoltoon kuuluvana toimintana sosiaalisen luototuksen
järjestämisestä vastaa sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu
kunnan määräämä monijäseninen toimielin.

Kunta voi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuu-
desta annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin nojalla järjestää sosiaali-
ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät hoitamalla ne itse, sopimuk-
sin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa, olemalla jäsenenä
toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä tai hankkimalla palveluja valtiolta,

toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palveluntuottajalta.

Kuntalain 76 §:n 3 momentin mukaan kunnat voivat sopia, että kunnalle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan viranhaltijan hoidettavaksi. Sosiaalihuoltolain 12 §:n mukaan toimielimen laissa säädettyä toimivaltaa voidaan johtosäännöllä siirtää toimielimen alaisille viranhaltijoille henkilön tahdosta riippumattomasti hoitoa lukuun ottamatta.

Sosiaalisen luototuksen järjestämisvastuu kuuluu kunnan sosiaalihuololle. Sosiaalinen luototus voi olla sekä työmenetelmä, jota käytetään sosiaalityössä, että toiminto, jolla ehkäistään sosiaalihuollon ja varsinaisen sosiaalityön tarvetta. Sosiaalisen luototuksen työprosesseja suunniteltaessa voidaan myös kehittää sosiaalitoimen ammatti- ja tehtävärakenteita niin, että luototustoiminnan eri vaiheissa otetaan käyttöön tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti eri ammattiryhmien kuten etuuskesittelijöiden, sosionomien ja sosiaalityöntekijöiden ammatillista osaamista.

Luototuksen toimeenpanossa on tärkeää huolehtia tarvittavasta asiantuntemuksesta hyödyntäen paikallisia ja alueellisia yhteistyöverkostoja. Sosiaalisessa luototustoiminnassa olisi kyettävä myös hallintorajat ylittävään yhteistyöhön esimerkiksi ulosottotoimen, työvoimahallinnon ja paikallisten pankkien kanssa. Sosiaalisen luototuksen kokeilun perusteella vankentui käsitys, että sosiaalisessa luototustoiminnassa tulisi yhdistää erityisesti sosiaalityön ja velkaneuvonnan asiantuntemusta. Sosiaalisen luototuksen käynnistämävaiheessa tulisikin luoda toimivat yhteistyökäytännöt sosiaalityön ja talous- ja velkaneuvonnan kesken joko omassa kunnassa tai laajemmassa yhteistyöverkostossa.

Sosiaalihuollon ja myös siihen kuuluvan sosiaalisen luototuksen toimeenpanossa kunnalla on mahdollisuus tehdä monin tavoin yhteistyötä muiden kuntien kanssa. Sosiaalisen luototuksen järjestäminen kuntien välisenä seudullisena yhteistyönä voi olla varteenotettava vaihtoehto.

Kuntien yhteistyöstä ja yhteistyöhön liittyvästä sopimisesta on saatu runsaasti kokemuksia viime vuosina erilaisista hankkeista ja projekteista. Esimerkiksi Verkostoituvat erityispalvelut - hankkeessa on Hämeenlinnan seudun kuntien sosiaalitoimen kehittämiseen liittyvä yhteistyö konkretisoitunut ensimmäiseksi sosiaalitoimen seutusopimukseksi⁴.

Luototuksen toimeenpanossa voidaan rajoitetusti käyttää myös yksityisiä palveluntuottajia. Sosiaalihuollossa lakisäateisten tehtävien järjestämisvastuu on kuitenkin kunnalla. Päätöksentekoa sosiaalisten etuuksien, kuten sosiaalisen luoton myöntämisestä, ei voida uskoa yksityiselle palvelun-

tuottajalle, vaan sen kuuluu monijäseniselle toimielimelle tai johtosäännöllä delegoituna viranhaltijalle.

Sosiaalista luototusta järjestäessään kunta voi ostaa yksityiseltä palvelutuottajalta harkintansa mukaan esimerkiksi luottojen laskutukseen ja perintään liittyviä palveluja sekä taloudellista ohjausta ja neuvontaa luottoa hakeville tai luoton saaneille. Ostopalveluna taloudellisen ohjauksen ja neuvonnan järjestämistä harkittaessa kunnan olisi otettava huomioon, että tämän palvelun tarjoaminen on ensisijaisesti kunnallisen talous- ja velkaneuvonnan tehtäväaluetta.

Yksityisiltä palveluntuottajilta palvelujen ostosta laaditaan yleensä kirjallinen sopimus. Ostopalvelusopimuksissa määritellään kunnan ja yksityisen palveluntuottajan oikeudet ja velvollisuudet.

Tämän sopimuksen toteuttamisessa laaditut ostopalveluihin liittyvät asiakirjat ovat kunnan asiakirjoja julkisuuslain perusteella. Vaikka ostopalvelutilanteissa palveluntuottajan laatimat asiakirjat eivät ole fyysisesti kunnan hallussa, ne ovat kuitenkin kunnan asiakirjoja, joiden käsittelyn järjestäminen on lähtökohtaisesti kunnan vastuulla.

Ostopalvelusopimuksia solmittaessa on sopimukseen syytä ottaa määräykset siitä, miten ostopalvelusuhteessa asiakirjahallinnosta huolehditaan, miten asiakirjoja laaditaan, miten ne säilytetään ja miten ne hävitetään tai arkistoidaan. Lisäksi sopimukseen olisi syytä kirjata, miten tietoja asiakirjoista annetaan asiakkaalle tai asianosaisasemassa olevalle henkilölle taikka muulle ulkopuoliselle taholle. Ellei tästä ole sopimuksessa mainintaa, päätösvalta on toimeksiantajalla ⁵.

1.3. Sosiaalisen luototuksen rahoitus

(3 §) Kunnalle sosiaalisen luototuksen järjestämisestä aiheutuviin toimintamenoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.

Toimintamenoina ei pidetä sosiaalisen luototuksen luottopääomasta tai luottotappioista aiheutuvia menoja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettua lakia sovelletaan sosiaalisen luototuksen toimeenpanosta aiheutuviin toimintamenoihin. Lakia ei kuitenkaan sovelleta sosiaalisen luototuksen luottopääomasta tai luottotappioista aiheutuviin menoihin.

Vuoden 2003 valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä muutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetussa

⁵ Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet, STM: Oppaita 2001:11

laissa säädettyä valtion ja kuntien välistä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustenjakoa siten, että valtion prosenttiosuutta laskennallisista kustannuksista korotettiin ja tällöin vastaavasti kuntien osuutta kustannuksista alennettiin. Muutos on tullut voimaan vuoden 2003 alusta. Valtionosuusprosentin korottamisessa on otettu huomioon myös sosiaalisen luototuksen vakinaistaminen ja järjestäminen vuoden 2003 alusta lukien kunnan sosiaalihuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden lisäpanostus kohdentuu laskennallisten määräytymisperusteiden mukaisesti kunnille ilman sitovaa käyttötarkoituksen määrittelyä. Yleisenä lähtökohdana kuitenkin on, että kuntien odotetaan mm. valtionosuuden turvin huolehtivan sosiaalisen luototuksen järjestämisestä laissa säädettyllä tavalla.

Kunta vastaa sosiaalisen luototukseen tarvittavasta luottopääomasta ja luottotappioista. Kunta voi varata luottopääoman verotuloistaan tai ottaa lainaa tähän tarkoitukseen kunnan talousarviolainojen yhteydessä. Luottopääomaa ei pidetä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain tarkoittamana kustannuksena. Kunta saa lähtökohteisesti sosiaalisina luottoina myönnetyn pääoman takaisin luototettavien suoritusten kautta eikä kyse siis ole tältä osin kuntien lopullisista kustannuksista.

Kunta saa periä myöntämistään luotoista enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettua viitekorkoa. Korkotulo voi muodostua riippuen luottopääoman rahoittamistavasta kunnalle voitoksi tai sillä voidaan kattaa kunnan sosiaaliseen luototukseen ottaman lainan korkomenoa. Luottotappioiden minimoimiseksi kunnan on tarpeellista huolehtia luottojen takaisinmaksun ajantasaisesta seurannasta ja puuttua luototettavien maksuhäiriöihin heti niiden ilmaannuttua sekä tarvittaessa antaa taloudellista ohjausta ja neuvontaa luoton saaneille.

2. SOSIAALISEN LUOTON MYÖNTÄMINEN

(4 §) Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syytä henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

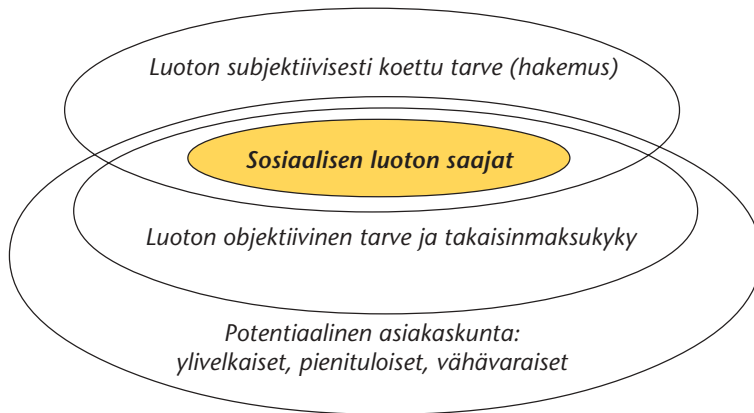
Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jossa henkilöllä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on luotonsaajalle annettava tiedot kunnan määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista kirjallisena.

2.1 Sosiaalisen luoton asiakasryhmät

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää pienituloiselle ja vähävaraiselle henkilölle. Perusteltu syy luoton myöntämiseen viittaa luoton tarkoitukseen, joka on säädetty lain 1 §:ssä. Sosiaalisen luoton myöntäminen edellyttää lisäksi aina hakijalta maksuvaraa maksaa luotto takaisin lähinnä pysyväisluonteisen tulolähteen, esimerkiksi työtulon tai eläkkeen perusteella.

Sosiaalisen luoton asiakaskunnan muodostumista voidaan tarkastella seuraavan kuvion⁶ avulla.



⁶ Sosiaalinen luotto -toteutus ja ratkaisut, sosiaalisen luoton eevaluatitutkimuksen raportti I, Stakes: Raportteja 258/2000

Sosiaalisen luoton saajaksi hakija valikoituu sosiaalisesta luototuksesta annetun lain säännöksissä esitettyjen kriteerien perusteella. Potentiaalisen asiakaskunnan muodostavat sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 4 §:n mukaan pienituloiset ja vähävaraiset henkilöt, joilla ei ole muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa esimerkiksi vakuuksien puuttumisen tai lainansaantia estävän maksuhäiriömerkinnän vuoksi. Sosiaalisen luoton hakemisen taustalla on aina subjektiivinen, koettu tarve. Hakijalta itseltään edellytetään perusteltua syytä hakea luottoa eli hänen on kyettävä perustelemaan subjektiivinen tarpeensa luoton myöntämiselle. Hakemuksen jättämisen jälkeen sosiaalisen luoton valmisteluvastuussa oleva työntekijä arvioi hakijan objektiivista tarvetta eli sitä, kuuluuko hakija kunnan määrittelemien sosiaalisen luoton myöntämisen perusteiden mukaiseen asiakaskuntaan ja pystyykö hän osoittamaan luoton takaisinmaksun mahdollistavaa maksuvaraa. Lisäksi työntekijä varmistaa lain 10 §:n mukaisesti, että sosiaalinen luotto ei vaaranna hakijan oikeutta toimeentulotukeen. Mikäli asiakas kuuluu potentiaaliseen asiakaskuntaan ja hänen kokemansa subjektiivinen tarve on yhdessä hänen kanssaan selvitetty ja voitu osoittaa myös objektiivisesti hyväksytyksi, niin hänelle voidaan myöntää sosiaalinen luotto.


Velkaantuneet ja talouden hallinnan menettäneet

Pienituloisen ja vähävaraisen henkilön tai perheen talous on usein hyvin haavoittuva ja mahdollisuudet talouden hallintaan ovat rajallisia. Ylimääräiset, odottamattomat maksut tai harkitsemattomat hankinnat johtavat helposti ylivelkaantumiseen. Pienituloisiin ja vähävaraisiin velkaantuneisiin kohdentuu miltei aina ulosottoimenpiteitä. Veloista kyetään usein maksamaan korko, mutta velan lyhentäminen on hidasta tai sitä ei tapahdu lainkaan. Hakijalle syntyy ulosottomenojen vuoksi usein myös toimeentulon vajetta, johon hän saa toimeentulotukea.

Sosiaalisella luotolla ulosotossa olevia saatavia maksettaessa velanhoidomenot kohtuullistuvat ja velallisen käytössä olevat tulot kohoavat ja usein myös hänen sosiaalinen toimintakykynsä paranee. Lisäksi sosiaaliseen luototukseen liittyvän taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen tavoitteena on vaikuttaa velkaantuneiden henkilöiden taloudellisten tietojen ja taitojen parantumiseen ja kulutustottumusten muuttamiseen. Velanhoidomenojen kohtuullistamisen ja talouden hallintaan saattamisen seurauksena luoton-saajalle ei synny vajetta toimeentulossa ja riippuvuus toimeentulotuesta katkeaa.



Kouluikäisen pojan yksinhuoltajaäiti hakee sosiaalista luottoa yhdistääkseen kolme erillistä kulutusluottoa, sillä kohtuuehtoisen pankkilainan saamisen estää vakuuksien puute. Hakuhetkellä hänen tulonsa ovat yhteensä




1 224,20 euroa, ja ne muodostuvat ansioturvasta, asumistuesta, lapsilisästä ja elatusavusta. Menoja kuukaudessa on yhteensä 1 374 euroa, jotka koostuvat asumismenoista (522,60 euroa), vakuutusmaksuista (68 euroa), velkojen hoitomenoista (240,40 euroa) ja välttämättömistä elinkustannuksista (543 euroa). Hakijan maksuvara jää miinuksen puolelle 150 euroa. Hänelle myönnetään 5 000 euroa sosiaalista luottoa hakemaansa tarkoitukseen. Kuukausieränä hakija katsoo voivansa maksaa 114 euroa kuukaudessa viiden vuoden takaisinmaksuajalla. Näillä ehdoilla hän jäisi vieläkin miinusmaksuvaraiseksi 23,40 euroa. Luoton takaisinmaksuajaksi sovitaan kuusi vuotta, jotta maksuohjelma ei olisi liian tiukka, kun työtulot voivat myös olla epäsäännöllisiä.

Luotonsaaja on pystynyt huolehtimaan lainan lyhennyksistä lähes aikataulussa, vaikka hänen taloudellinen tilanteensa on ollut lähes koko ajan lähellä toimeentulominimiä. Hänellä ei ole ollut laskuja ulosotossa eikä hän ole tarvinnut toimeentulotukea. Alkava velkakierre saatiin katkaistua ja taloutta tasapainotettua yhdistämällä kulutusluotot sosiaalisella luotolla.

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa hakijan taloudellisen tilanteen epävakaisuus, esimerkiksi työttömyys, on ollut lyhytaikaista tai hakijan maksukyky paranisi, mikäli hänen edellytyksensä hoitaa taloudelliset velvoitteensa muodostuisivat kohtuullisiksi sosiaalisen luoton myötä. Sosiaalisen luoton myöntämistä puoltavia seikkoja voivat olla myös hakijan pitkä työhistoria, euromääräisesti vähäinen toimeentulotuen käyttö ja pienivelkaisuus.

Sosiaalisen luoton tarve syntyy usein myös tilanteissa, joissa henkilön taloudellinen asema heikentyy elämäntilanteen seurauksena esimerkiksi avioeron tai puolison kuoleman vuoksi. Sosiaalisen luoton kokeilu osoitti, että on perusteltua olettaa, että yksin asuvat ja yksinhuoltajat muodostavat myös tulevaisuudessa merkittävän asiakasryhmän kuntien ottaessa luoton käyttöönsä.



Sosiaalisen luoton hakija on 67-vuotias yksin asuva nainen, joka on muuttanut kuntaan toiselta paikkakunnalta avioeron vuoksi. Hän oli saanut toimeentulotukea muuttokuluihin lähtöpaikkakunnalta. Eron vuoksi hän on joutunut turvautumaan useisiin kulutusluottoihin kodin hankintoja varten. Hänelle on myönnetty toimeentulotukea heti kuntaan muuton jälkeen vuokriin ja maksusitoumus lääkkeisiin. Vuosi muuton jälkeen hänelle myönnettiin harkinnalla yhden kuukauden vuokran omavastuuosuus. Tämän jälkeen hän ei ole saanut toimeentulotukea, vaikka taloudellinen tilanne on ollut huono kulutusluottojen maksujen vuoksi.



Muuttoa seuraavana vuonna hän hakee sosiaalista luottoa 5050 euroa maksaakseen pois kulutusluotot ja jäännösveron. Hakijalla on tulona eläkkeet. Hänen nettoeläkkeensä kuukaudessa asumislisineen on 861,29 euroa. Kuukausittaiset menot koostuvat asumismenoista 356,39 euroa, sairaus- ja lääkemenoista 25,23 euroa, kulutusluotoista 179,96 euroa sekä välttämättömistä elinkustannuksista aiheutuneista menoista 346,13 euroa, yhteensä 907,71 euroa. Hakuhetkellä maksuvara on 46,42 euroa miinuksella. Kulutusluottoja on hakuhetkellä 4709,26 euroa.

Sosiaalista luottoa myönnetään 5020 euroa kaikkien kulutusluottojen ja jäännösveron maksuun. Takaisinmaksun kuukausieräksi sovitaan 94 euroa kuukaudessa ja maksuajaksi 5 vuotta. Maksuvara muuttuu välittömästi plussan puolelle 39,92 euroa kuukaudessa.

Yrittäjät

Yrittäjät voivat olla tietyin ehdoin yksi asiakasryhmä, sillä sosiaalista luottoa voidaan myöntää työllistymistä edistäviin hankintoihin ja työllistämisen edistämiseen. Sosiaalista luottoa yrittäjälle myönnettäessä tulee ottaa huomioon, että tällöin ei saisi syntyä päällekkäisyyksiä yritystukien kanssa. Mikäli luottojen suuruus jää alle 2000 euron työllistymiseen liittyvissä hankinnoissa, ei päällekkäisyyksiä juurikaan synny edes pienimuotoisen yritystoiminnan suhteen. Jos sosiaalisten luottojen pääoman suuruus kasvaa ja luoton käyttökohteena ovat yritystoimintaan liittyvät koneet ja laitteet, on mahdollista, että syntyy päällekkäistä toimintaa, mikä ei ole suotavaa.

Yrittäjien tulojen määrittelyssä lähtökohtana on yrittäjän antama selvitys. Yritystoimintaan usein kuuluvia kausiluontoisia tuloja voidaan jaksottaa pidemmälle ajanjaksolle kohtuullisuusharkintaa käyttäen. Asiassa tulee ottaa huomioon myös yrittäjän ja hänen perheensä muut olosuhteet ja niiden vaikutus yrityksen tulokseen. Yrittäjän käytettävissä olevien tulojen selvittämisen ohella on usein tarpeen selvittää myös yrityksen aikaisempi kannattavuus ja yrittäjän mahdollisuudet tulevaisuudessa saada tarpeen mukainen toimeentulonsa yritystoiminnastaan sekä seuraukset yritystoiminnan lopettamisesta. Edellä tarkoitettuja selvityksiä voivat olla hakemusajankohdan ja sitä välittömästi edeltävän ajan tiedot yrittäjän taloudellisesta asemasta kuten yrityksen tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus viimeksi päättyneeltä tilikaudelta, tiliotteet ja/tai välitilinpäätös, yrityksen ja yrittäjän viimeisimmät veroilmoitukset, palkkailmoitukset, työvoimaviranomaisen ja Kelan lausunnot, pitkäaikaisen vieraan pääoman lyhennysaikataulu ja korkokanta tms. yrittäjän ja yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavat selvitykset. Näistä asiakirjoista on tarpeellista selvittää erityisesti yrittäjän omassa käytössä olevien varojen määrä. Yritystoimintaa arvioitaessa voi tarvittaessa käyttää apuna esimerkiksi veroviranomaisten ja kunnan yritys-

tai elinkeinoasiamiehen asiantuntemusta. Yrittäjän tulojen määrittelyä varten on käytettävissä erityinen lomake⁷.

Opiskelijat

Opiskelijan ensisijainen toimeentulojärjestelmä on opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki, joka on tarkoitettu kattamaan opiskeluaikaiset opintoja toimeentulokustannukset. Opintotuki koostuu opintorahasta, asumisliksistä ja valtion takauksesta opintolainaan. Siten myös valtion takaaman lainan muodossa suoritettava tuki on ensisijainen toimeentulotukeen nähden. Opiskelija voi kuitenkin joutua tilanteeseen, jossa hän ei voi käytännössä saada opintotukea tai hänellä ei ole varoja riittävästi käytettävissä omaan tai perheensä elatukseen. Kunta on tällöin velvollinen antamaan toimeentulotukea opiskelijalle samoin perustein kuin muullekin avun tarpeessa olevalle. Opintotuen osalta on syytä ottaa huomioon, että sitä myönnetään yleensä vain yhdeksälle kuukaudelle vuodessa.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi toimeentulotukilakia koskeneesta hallituksen esityksestä antamassaan valiokuntamietinnössä (33/1997 vp), että tilanteessa, jossa opiskelija ei voi esimerkiksi luottohäiriöistä johtuen saada pankista opintolainaa, opiskelijalle on järjestettävä vastaavin ehdoin muu mahdollisuus rahoittaa opintojaan lainalla. Ellei tällaista mahdollisuutta ole käytettävissä, opintoja tulee voida valiokunnan mielestä harkinnan perusteella rahoittaa myös toimeentulotuella. Opiskelijan oikeutta saada toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa oppaassa toimeentulotukilain soveltajille (Oppaita 2001:7).

Opintotukilakia muutettiin lukuvuodesta 2002-2003 lähtien. Valtion takausta ei enää myönnetä opiskelijalle, jolla on henkilötietolain (523/1999) 20 §:ssä tarkoitettu luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö, paitsi jos maksuhäiriö on yksittäinen määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika tai merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu taikka valtioneuvoston myöntämiselle on muuten erityisiä syitä. Muutoksen tarkoituksena oli yhdenmukaistaa maksuhäiriöisten opintolainan hakijoiden kohtelua ja korostaa, että myös takausta myönnettäessä arvioidaan lainansaajan edellytyksiä hoitaa lainansa takaisinmaksu asiallisesti.

Kansaneläkelaitos lähetti lukuvuoden 2002-2003 osalta kuulemiskirjeen noin 3600 opiskelijalle maksuhäiriömerkinnän vuoksi syksyllä 2002. Selvitykset saatuaan Kansaneläkelaitos myönsi 360 opiskelijalle valtion takauksen lainaan erityisten syiden perusteella. Erityisenä syynä on ollut muun muassa se, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai yritystoiminnan vuoksi, sairauden tai muun vaikean elämäntilanteen tai muun syyn

⁷ Selvitys yrityksestä saatavasta tulosta; kuntalomake nro e 6529. Lomaketta on saatavissa Editasta.

vuoksi, mutta kaikissa tilanteissa velkojen hoito on ollut hallinnassa opintolainan takausta haettaessa. Pankit näyttävät nyt myöntävän Kansaneläkelaitoksen selvitysten perusteella valtiontakauksen saaneille opiskelijoille opintolainan, vaikka pankit aiempina vuosina ovat evänneet opintolainan maksuhäiriön perusteella.

Opintolainojen takaisinmaksuongelmia pohtinut takausvastuutyöryhmä totesi muistiossaan⁸ muun muassa, että opintolainojen hoitamatta jättäminen aiheutuu suurelta osin opintojen jälkeisistä toimeentulovaikeuksista huonon työllistymisen, perheen perustamisen tai asunnon hankkimisen vuoksi. Työryhmä ennakoi sosiaalisen luoton voimaantumista ja ehdotti, että maksuhäiriöiden vuoksi ilman opintolainaa jäävän opiskelijan opintojen turvaamisessa voisi käyttää apuna kuntien myöntämää sosiaalista luottoa opintolainaa vastaavin ehdoin.

Sosiaalisen luoton myöntäminen opiskelijalle, jolta on evätty maksuhäiriömerkinnän vuoksi opintolainan valtion takaus, voisi helpottaa taloudellisessa ahdingossa olevien opiskelijoiden asemaa. Opiskelijoille sosiaalista luottoa myönnettäessä tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että heillä voi olla oikeus toimeentulotukeen ja että tätä oikeutta ei sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 10 §:n nojalla voi rajata eikä tuen määrää alentaa sosiaalisen luoton perusteella. Lisäksi on arvioitava sen seikan merkitystä, että sosiaalinen luotto on myös takaisin maksettava laina.

Maksuhäiriön vuoksi opintolainan valtiontakauksen menettäneelle opiskelijalle voisi myöntää sosiaalisen luoton ensisijaisesti tilanteessa, jossa opiskelijan maksuhäiriön aiheuttaneen velan hoitaminen sosiaalisella luotolla turvaisi opiskelijalle mahdollisuuden saada valtiontakaus opintolainalle. Kunta voisi harkita sosiaalisen luoton myöntämistä opiskelijalle myös tilanteissa, joissa luotto olennaisesti parantaisi opiskelijan edellytyksiä raha-asoidensa hoitamiseen niin, että keskeneräiset opinnot olisi mahdollista saattaa loppuun.

Opiskelijalle myönnetyn sosiaalisen luoton takaisinmaksuehtoja määriteltäessä tulisi ottaa huomioon, että opiskelijan opintojen eteneminen ei vaarannu taloudellisten velvoitteiden vuoksi. Tällöin esimerkiksi luoton takaisinmaksu tulisi voida aloittaa vasta opintojen päätyttyä. Opiskelijalle tulee tarvittaessa järjestää myös taloudellista ohjausta ja neuvontaa.

2.2 Mihin tarkoituksiin luotto voidaan myöntää

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää erilaisiin tarkoituksiin, jotka ehkäisevät taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistävät henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Perusteltuja syitä luoton myöntä-

miseen voivat olla esimerkiksi talouden hallintaan saattaminen, velkakierteen katkaiseminen, kodin hankinnat, kuntoutumisen tai työllistymisen edistäminen, asumisen turvaaminen, sosiaalisen kriisin ylittäminen tai muu hakijan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttava asia kuten vakuuksien puuttuminen tai maksuhäiriömerkintä.

Erityyppisiin hankintoihin suunnatut luotot voivat parantaa taloudenhallintaa välillisesti silloin, jos henkilö pystyy sosiaalisen luoton ansiosta välttämään rahoitusyhtiön tarjoaman huomattavasti kalliimman kulutusluoton käyttämisen. Hankintoihin käytetyissä luotoissa korostuvat myös muut kuin taloudenhallintaa parantavat vaikutukset, sillä esimerkiksi pysyvästi tai väliaikaisesti luottomarkkinoiden ulkopuolelle joutuneet henkilöt ovat voineet toteuttaa tärkeitä ja välttämättömiä hankintoja sosiaalisella luotolla. Näillä hankinnoilla voi olla luoton saajille erityyppisiä positiivisia psykososiaalisia vaikutuksia.

Myöntämällä sosiaalinen luotto velkaantuneelle henkilölle tai perheelle kunta voi saada myös takaisin kunnallisia maksuja, jotka ovat ulosotossa luoton hakijan velkoina. Kunnan tulee ottaa huomioon 1.4.2003 voimaan tulleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 11 §:n säädösmuutos maksun perimättä jättämisestä tai alentamisesta, kun se myöntää rästiintyneiden kunnallisten maksujen saneeraamiseen sosiaalisen luoton.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää myös sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin, jos luotto edistää hakijan kuntoutumista ja liittyy osana hakijan kanssa sovittuun palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muuhun vastavaan suunnitelmaan.

2.3 Hakijan takaisinmaksukyvyyn arviointi

(5 §) Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet;*
- 2) hakijan tosiasialliset menot;*
- 3) hakijan velat; sekä*
- 4) muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.*

Hakijan tuloina otetaan huomioon kaikki hakijan käytössä olevat tulot. Hakijan varoja arvioitaessa voidaan käyttää perusteena toimeentulotuesta annetun lain 12 §:n säännöstä, jonka mukaan hakijan varoina otetaan huomioon hänen käytettävissään olevat varat. Toimeentulotukilain soveltajil-

le laaditun oppaan⁹ mukaan varallisuus tulisi ottaa huomioon nettomääräisenä, jos omaisuuden hankkimiseen on otettu lainaa. Hakijan ansaintamahdollisuuksia arvioitaessa tarkastellaan hänen ikäänsä, työkykyään, elatusvelvollisuuttaan ja muita olosuhteita, jotka vaikuttavat hakijan tuloihin.

Hakijan tosiasiallisina menoina on perusteltua ottaa huomioon yhdenmukaisesti toimeentulotuen kanssa hänen välttämättömät menonsa, jolloin menoihin lasketaan asumis-, ravinto-, terveydenhuolto- ja vaatemenot, lasten päivähoitomenot, henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, televisioluvasta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot. Lisäksi otetaan huomioon lainoista, veloista ja ulosotosta aiheutuvat menot täysimääräisinä sekä henkilön ja perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot. Välttämättömiin menoihin jäävää osuutta tuloista tulisi arvioida yhdessä asiakkaan kanssa ottaen huomioon sosiaalisen luoton vaikutus, erityisesti silloin, kun kohtuuehtoisella sosiaalisella luotolla saneerataan velkoja.

Hakijan tulee toimittaa selvitys kaikista veloistaan. Velkoja koskevasta selvityksestä tulisi käydä ilmi kunkin velan velkoja, velan peruste sekä velkamäärä. Velkaantuneen hakijan tilannetta arvioitaessa velkatilanteen perusteellinen selvittäminen auttaa löytämään hänen kannaltaan edullisimman ja tarkoituksenmukaisimman järjestelyn. Hakija tulisi ohjata niissä tilanteissa, joissa hakijalle ei synny maksuvaraa eikä sosiaalista luottoa voida hänelle myöntää, hakemaan sovitteluratkaisua velkojien kanssa tai yksityishenkilön velkajärjestelyä.

Sosiaalisen luoton myöntämistä harkittaessa hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavina muina tekijöinä otetaan huomioon hakijan kyky rahoittaa tuloillaan tai varoillaan sosiaalisen luoton hakemuksessa perusteltu käyttötarkoitus. Sosiaalisen luoton yhtenä tavoitteena on edistää pienituloisen ja vähävaraisen henkilön itsenäistä suoriutumista. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää luotonsaajan talouden hallintaan saattamista ja taloudellisen vakauden lisäämistä pidemmällä aikavälillä. Näiden seikkojen vuoksi tulisi sallia myös vähävaraisen varallisuuden lisääntyminen sosiaalisen luoton avulla eikä vähäinen varallisuus saisi muodostua sosiaalisen luoton myöntämisen esteeksi.

Kun hakijan maksuvaraa arvioidaan tilanteissa, joissa sosiaalisen luoton hakemus koskee vanhojen velkojen saneeraamista, niin maksuvara tulisi arvioida sen jälkeen, kun velkojen hoitaminen sosiaalisella luotolla on kohtuullistettu. Seuraava asiakasesimerkki selvittää sosiaalisen luoton vaikutusta hakijan maksuvara.

Sosiaalisen luoton hakija on keski-ikäinen mies, jonka takaisinmaksukyky muodostuu seuraavasti:

Hakijan taloudellinen tilanne	Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä	Sosiaalisen luoton myöntämisen jälkeen
Tulot yhteensä	1 566,60 €	1 566,60 €
Palkka netto/kk	1 323,00 €	1 323,00 €
Lapsilisä	123,60 €	123,60 €
Elatusapu	120,00 €	120,00 €
Menot yhteensä	1 607,14 €	1 267,14 €
Vuokra	340,00 €	340,00 €
Sähkö	12,00 €	12,00 €
Työmatkakustannukset	55,00 €	55,00 €
Koulukustannukset	55,00 €	55,00 €
Kotivakuutus	10,00 €	10,00 €
Elinkustannukset	629,82 €	629,82 €
Ulosottomenot	470,00 €	0,00 €
Velan hoitomeno	35,32 €	35,32 €
Sosiaalinen luotto	0,00 €	130,00 €
Tulot – Menot	- 40,54 €	+ 299,46 €

Hakija on ollut vakituudessa työssä jo vuodesta 1979 alkaen. Hän on eronnut ja avioerossa hänelle jäi huollettavaksi kaksi lasta. Toinen lapsi on täysi-ikäisenä ja muuttanut kotoa pois, nuorempi käy vielä koulua. Avioero oli henkisesti ja taloudellisesti erittäin raskas prosessi ja taloudellinen alamäki lähti siitä. Hän velkaantui ja vuokria jäi hiljalleen maksamatta. Kolmen vuoden aikana vuokratästäjä kertyi niin paljon, että asunnosta tuli häätö ja vuokrastaatava meni ulosottoon. Tämänhetkinen asunto on liian pieni, kellarikerroksessa oleva yhden huoneen ja keittiön asunto, ja epämukava kahdelle henkilölle. Ulosoton kautta vuokratästäjän hoitaminen jokaisena palkkapäivänä on käynyt hakijalle raskaaksi ja aiheuttanut velkakierteen hiljalleen niin, että muita laskuja jää maksamatta ja ne menevät myös ulosoton kautta perittäväksi. Ylitöiden tekeminen ei ole lisännyt käytettävissä olevia tuloja, vaan palkasta ulosmitattava osuus vain kasvaa palkan suurentuessa. Hakijan mukaan hän on ajautumassa tilanteeseen, jossa hän ei enää jaksa mennä työhön. Sosiaalisella luotolla päätetään maksaa ulosoton aiheuttamat velat pois, jolloin velkojen hoitamiseen tarvittavat varat ovat kohtuulliset ja hakijan tulojen ja menojen välinen suhde kääntyy positiiviseksi. Muu velanhoitomeno johtuu työnantajan myöntämästä lainasta tietokoneen hankintaan. Velka on hoidossa eikä siihen tarvita sosiaalista luottoa. Hakijan motivaatio käydä työssä on kohentunut ja ylitöiden tekeminen antaa hänelle mahdollisuuden säästää uuden ja paremman asunnon hankintaa varten.

Mikäli on perusteltua syytä olettaa, että sosiaalisen luoton saatuaan henkilö tai perhe saattaa velkaantua lisää yli maksukykyensä, niin kunta voi ehdottaa vapaaehtoisen luottohäiriömerkinnän hakemista. Luotonsaaja hakee itse Suomen Asiakastieto Oy:stä kahden vuoden kestoista vapaaehtoista luottohäiriömerkintää lisävelkaantumisen ehkäisemiseksi. Merkinnästä käy ilmi hakijan velkatilanne kokonaisuudessaan, mikä estää uusien luottojen myöntämisen yli hakijan maksukyvyn. Vapaaehtoinen luottohäiriömerkintä saattaa varmistaa osaltaan sosiaalisten luottojen takaisinmaksua, mutta se ei tulisi kuitenkaan säännönmukaisesti olla edellytys sosiaalisen luoton myöntämiselle velkaantuneelle hakijalle.

3. MENETTELY SOSIAALISEN LUOTON MYÖNTÄMISESSÄ

Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 4 §:n mukaan sosiaalisen luoton myöntää hakemuksesta¹⁰ sen kunnan toimitus, jossa henkilöllä on kotikuntalaisena (201/1994) tarkoitettu kotikunta. Tämä vastaa sosiaalihuoltolain pääsääntöä, että kunta huolehtii sosiaalihuollon järjestämisestä asukkaalleen. Sosiaalihuoltolain 12 §:n toimituksen laissa säädettyä toimivaltaa voidaan johtosäännöllä siirtää toimituksen alaisille viranomaisille. Sosiaaliseen luototukseen liittyvää menettelyä sääntelee sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki¹¹ (sosiaalihuollon asiakaslaki) ja hallintomenettelylaki.

Sosiaalihuollon asiakaslain mukaan sosiaalihuollon on perustuttava päätökseen. Kunnan on tehtävä päätös sosiaalisen luoton myöntämisestä tai hakemuksen hylkäämisestä. Luoton myöntämistä koskevassa päätöksessä tulee mainita luoton käyttötarkoitus, suuruus ja luotosta perittävä korko. Päätöksessä, joka koskee sosiaalisen luoton myöntämättä jättämistä, on esitettävä hallintomenettelylain mukaan hylkäämisen perustelut. Myönnetystä luotosta laaditaan kunnan ja luotonsaajan välinen sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettu sopimus.

Päätöksenteko sosiaalisista luotoista tapahtuu sosiaalitoimessa, jotta auttaminen hakijan taloudellisissa ja elämäntilanteeseen liittyvissä ongelmassa olisi mahdollista samanaikaisesti ja luototuksen avulla voitaisiin suunnitelmallisesti vahvistaa luotonsaajien toimintakykyä. Sosiaalisen luoton myöntämisen valmistelussa tulisi kuitenkin käyttää hyväksi monialaista osaamista. Talous- ja velkaneuvonnan kanssa tiivis yhteistyö on välttämättä erityisesti niissä tilanteissa, joissa sosiaalisella luotolla kohtuullistetaan velkaantuneen hakijan velkojen hoitamista. Kunta ei voi kuitenkaan siirtää talous- ja velkaneuvonnalle päätösvaltaa sosiaalisista luotoista, sillä osallistuminen päätöksentekoon yksittäisen velkojan edustajana voi tehdä velkaneuvojasta esteellisen kyseisen velallisen velkojen järjestelyssä.

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä luotonsaajalle on sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaisesti annettava kirjallisena tiedot kunnan määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista.

Hakijan tietojenantovelvollisuus, viranomaisen velvollisuus informoida tietojen käsittelystä, salassapito, vaitiolovelvollisuus ja salassa pidettävistä

¹⁰ Hakemuslomakemalli liitteenä 4

¹¹ Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet, STM: Oppaita 2001:11

en tietojen luovuttaminen sekä sosiaalihuollon viranomaisen oikeus salassa pidettäviin tietoihin ja virka-apuun määräytyvät sosiaalihuollon asiakaslain mukaan. Lisäksi viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännökset täydentävät sosiaalihuollon asiakaslain säännöksiä.

Sosiaalisen luoton myöntämistä valmisteltaessa on tarkasteltava yhdessä asiakkaan kanssa hänen kokonaistilannettaan. Sosiaalihuollon järjestäjällä tai toteuttajalla, erityisesti viranomaisella, on asiakaslain mukaan omaaloitteinen velvollisuus selvittää asiakkaalle palvelujärjestelmään sisältyvät erilaiset vaihtoehdot ja tukitoimet, joihin asiakkaalla mahdollisesti on oikeus. Sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle, minkälaisilla edellytyksillä asiakas on oikeutettu saamaan palveluja ja tukitoimia sekä näiden vaihtoehtojen vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä asiakasta koskevassa asiassa, sen käsittelyssä ja ratkaisussa.

Hallintomenettelylain 4 §:n mukaan viranomaisen on tarvittaessa annettava asiakkaalle neuvoja siitä, miten sen toimialaan kuuluva asia pannaan vireille ja miten asiakkaan tulee asiassa menetellä. Neuvontavelvollisuus koskee yleensä vain menettelytapakysymyksiä. Asiakslain 5 §:n selvitysvelvollisuuden perusteella viranomaiselle syntyy kuitenkin sosiaalihuollossa tätä laajempi velvollisuus selvittää asiakkaalle myös sisällöllisiä, palvelun järjestämiseen vaikuttavia seikkoja.

Henkilöstön on annettava selvitys siten, että asiakas kykenee riittävästi ymmärtämään selvityksen sisällön ja sen merkityksen. Selvitystä annettaessa onkin otettava huomioon asiakkaan ikä, koulutus, äidinkieli, kulttuuritausta ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet. Selvitystä annettaessa sosiaalihuollon toteuttajan ja järjestäjän tulee varmistua siitä, että asiakas on ymmärtänyt hänelle annetun selvityksen.

Sosiaalisen luoton tuen yhteydessä tuen antaminen vaihtoehtoisten palvelujen ja etuuksien avulla korostuu, mikäli sosiaalista luottoa ei voida myöntää, mutta hakija on ilmeisen avun tarpeessa.



Luoton hakija on eronnut uusperheessä elävä mies. Hänellä on kolme äidin luona muulla paikkakunnalla asuvaa lasta, joiden kanssa hän on säännöllisesti tekemisissä. Nykyisellä asuinkumppanilla on kaksi lasta. Mies hakee yksin sosiaalista luottoa auton maksuun 340 €, huone-kaluihin 170 €, polttoainemaksuihin 390 €, kauppalaskuun 420 €, ATK-ajokorttimaksuun 45 €, Hobby Hallin laskuun 200 € ja äidiltään saamaansa lainaan 760 €, yhteensä 2 325 euroa. Asiakkaan nettotulo kuukaudessa on 1261 euroa, josta pakolliset menot kuukaudessa ovat: vuokra 231 €, sähkö 26,55 €, elatusmaksu 202 €, autolaina 170 €, työmatkat 100 €, ruoka 170 €, laina pankkiin 151 €, puhelinelämys 50,45 € ja lasten tapaamisiin 170 €/kk, menot yhteensä 1 271 euroa. Hakijalla on lisäksi eräänntyneitä maksuja, jotka ovat menossa ulosottoon, yhteensä 798 euroa.



Päätös sosiaalisesta luotosta on kielteinen, sillä hakijalla ei jää maksuvaraa luoton takaisin maksuun ja hakijan tilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista velkaantua lisää. Hakijalle myönnetään toimeentulotukea harkinnalla 757 euroa ja aloitetaan asiakkaan kanssa työskentely talouden tasapainottamiseksi ja hänen elämäntilanteensa selkiyttämiseksi.

Sosiaalihuollon henkilöstön tulee ohjata ja neuvoa asiakastaan hakemaan sosiaalista luottoa, jos asiakkaan taloudellista tilannetta voidaan parantaa ja hänen omatoimista suoriutumistaan edistää luoton avulla.

3.1 Sopimus sosiaalisesta luotosta



(6 §) Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luoton-saajalle on annettava kappale.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

- 1) luoton käyttötarkoitus;*
- 2) luoton määrä;*
- 3) luoton korko; sekä*
- 4) luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.*

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä luotosta kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Sopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitettun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Sosiaalisesta luotosta ei voida periä muita luottokustannuksia.

Sosiaalista luottoa koskeva sopimus ¹²on tehtävä kirjallisena ja luoton-saajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimusoikeuden yleisien oikeus-periaatteiden mukaan kumpikaan sopijaosapuoli ei voi yksipuolisesti muutta sopimusta.

Sopimuksessa tulee ilmaista luoton käyttötarkoitus. Sosiaalinen luotto myönnetään perustellusta syystä eikä sitä voi käyttää muihin tarkoituksiin. Mikäli saaja käyttää luoton muuhun tarkoitukseen, niin kyseessä on sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 8 §:n mukainen olennainen sopimusrikkomus. Lisäksi sopimukseen kirjataan luoton määrä, jonka kunta on myöntänyt luoton-saajan luototustarpeen ja maksuvaran perusteella.

Sosiaalisesta luotosta voidaan periä korko enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettun viitekoron mukaan. Kunta voi määritellä sosiaalisen luoton

¹²Sopimusmalli liitteenä 5

myöntämisen perusteissaan luotosta perittävän koron alentamisen tai koron perimisestä luopumisen edellytykset. Sosiaalista luottoa koskevan sopimuksen ehtoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Sopimukseen tulee kirjata luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.

Sosiaalisesta luotosta tehty sopimus on julkisoikeudellinen sopimus viranomaisen ja velallisen kesken. Sosiaalinen luotto myönnetään hakemuksesta kunnan viranomaisen päätöksellä. Sosiaalinen luotto käsitellään hallintoasiana, ja luottopäätös perustaa näin ollen julkisoikeudellisen oikeussuhteen, mikä koskee myös kunnallisen viranomaisen päätöksellään myöntämän edun tarkemmasta toteuttamisesta tehtävää sopimusta.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa määriteltyjä takaisinmaksuehtoja voidaan muuttaa sopimusaikana esimerkiksi, jos luototettavan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta, hänestä riippumattomasta seikasta johdettuna.

3.2 Sosiaalisten luottojen takaisinmaksu

(7 §) Velallisen oikeus ennen aikaiseen suoritukseen


Velallisella on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia

(8 §) Sosiaalisen luoton eräännyttäminen

Jos kunnalla on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, saa kunta vedota sanottuun oikeuteen, jos:

- 1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaattavan; tai*
- 2) luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen*

Kunnalla ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästymisestä ja viivästyminen johtuu luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämän viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi kunnalle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta.



Erääntyminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos luottonsaajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty luottonsaajalle. Jos luottonsaaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

Halutessaan luottonsaaja voi maksaa luottonsa pois ennen sen erääntymistä, ja se on mahdollista ilman lisäkustannuksia sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 7 §:n mukaan.

Pienituloisuuden ja vähävaraisuuden vuoksi sosiaalisen luoton saajien talous heikentyy helposti taloudellisten ja elämäntilanteeseen liittyvien muutosten seurauksena. Näiden seikkojen vuoksi kunnan on hyvä luoton myöntämisen perusteissaan selvittää, kuinka menetellään maksuhäiriötilanteissa.

Sosiaalisten luottojen takaisinmaksun seuranta on hyödyllistä järjestää niin, että kunta voi puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa maksuhäiriöihin. Luottonsaajan kanssa voidaan sopia uudelleen takaisinmaksuehdoista esimerkiksi myöntämällä vapaakuukausia luoton lyhennyksestä, pidentää takaisinmaksuaikaa tai sopia korosta uudelleen. Luottonsaajan edun mukaista on ottaa yhteyttä luotonantajaan aina, kun hänen taloudellisessa tilanteessaan tapahtuu muutoksia, joiden vuoksi sosiaalisen luoton takaisinmaksu ei onnistu sovitulla tavalla.

Mikäli luottonsaaja rikkoo sosiaalisen luototuksen sopimusehtoja tai hän laiminlyö luoton takaisinmaksun ilman hyväksyttävää syytä, voi kunta eräännyttää luoton sosiaalisen luototuksesta annetun lain 8 §:n mukaisesti.

Eräännyttämistä koskevan säännöksen sisältö vastaa pitkälti kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 16 §:ää. Sosiaalisen luoton velallisen on samantasoinen lakiin perustuva suoja kuin kaupallisen luoton ottaneella kuluttajavelallisella.

Luoton ennaaikainen eräännyttäminen voi perustua maksun viivästy-miseen tai velallisen muuhun sopimusrikkomukseen, jos sopimusrikkomus on olennainen. Olennaisena sopimusrikkomuksena voidaan pitää esimerkiksi sosiaalisen luoton käyttämistä sopimuksessa määritellystä käyttötarkoituksesta poikkeavasti tai väärin tai harhaanjohtavien tietojen antamista luoton myöntämiseen vaikuttaneista seikoista.

Erääntyneiden maksuerien perintä

Lakia saatavien perinnästä (513/1999) sovelletaan erääntyneen saatavan perintään. Perinnällä tarkoitetaan laissa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava. Perintälain mukaan velkojan on lähetettävä velalliselle eräänty-

neestä velasta/maksuerästä kirjallinen maksuvaatimus, jossa on mainittava velkojan nimi ja osoite, saatavan peruste, eriteltyinä saatavan pääoma, korko, viivästyskorko ja perintäkulut, vaadittu kokonaissumma sekä kenelle, miten ja milloin saatava on maksettava. Lisäksi on ilmoitettava velallisen mahdollisuudesta esittää huomautuksia saatavan määrästä ja perusteesta, missä ajassa huomautukset on esitettävä sekä kenelle huomautukset on esitettävä.

Kuluttaja-asiamies on laatinut Hyvä perintätapa kuluttajaperinnässä -ohjeen, jossa on annettu suuntaviivat hyvälle perintätavalle kuluttajasääntöjen perinnässä.

Koska kunnalla on yhteiskunnallinen vastuu jäsenistään, sen on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että perinnässä noudatetaan hyvää perintätapaa. Perinnässä tulee noudattaa erityistä huolellisuutta ja kunnan tulisi harkita velalliselle aiheutuvaa kokonaisrasitusta ennen kuin lisää eri toimillaan velalliselle maksettaviksi tulevia kuluja. Kunnan tulee huolehtia siitä, että velallinen voi asioida luottoon liittyvissä asioissa suoraan kunnan kanssa.

Kun luoton tai sen erän takaisinmaksu on laiminlyöty eräpäivänä, kunnan tulee lähettää velalliselle maksukehoitus maksamista varten. Maksukehotuksessa on oltava riittävät tiedot maksamatta jääneen luoton tai sen erän tunnistamista varten. Siis ainakin velkojan yhteystiedot, saatavan peruste, eriteltyinä saatavan pääoma, korko, viivästyskorko ja huomautuskulut, vaadittu kokonaissumma tai maksuerä sekä saatavan maksamiseen liittyvät tiedot, kuten velkojan pankkiyhteystiedot ja eräpäivä. Lisäksi on ilmoitettava velallisen mahdollisuudesta esittää huomautukset saatavan määrästä ja perusteesta sekä missä ajassa ja kenelle huomautukset on esitettävä.

Kuluttaja-asiamiehen hyvästä perintätavasta antaman ohjeen mukaan velalliselle on lähetettävä vähintään kaksi maksumuistutusta erääntyneiden maksujen johdosta ja kehotettava tätä maksamaan saatava määräajassa. Yleensä vasta sen jälkeen kun velalliselle on lähetetty kaksi muistutusta ja tällä on ollut riittävä aika velan maksamiseen, velalliseen voidaan kohdistaa ankarampia seuraamuksia, kuten esimerkiksi eräännyttää luotto kokonaisuudessaan.


Vielä erääntymättömien maksuerien erääntyminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos kuluttajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty kuluttajalle. Riitatapauksessa velkojan on näytettävä ilmoituksen lähettäminen toteen. Jos kuluttaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän, erääntyminen raukeaa.

Ellei velallinen maksuvaatimuksista huolimatta maksa erääntyneitä eriä viimeiseen mahdolliseen maksupäivään mennessä tai sovi esimerkiksi uu-

den maksusuunnitelman laatimisesta, voidaan sosiaalinen luotto asiakas-kohtaista harkintaa käyttäen eräännyttää, mikäli maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä.

Jos kunta ostaa sosiaaliseen luototukseen liittyviä palveluita esimerkiksi laskutus- ja perintäpalveluja yksityiseltä palvelutuottajalta, kunnan on huolehdittava siitä, ettei palvelun ostamisen aiheuta lisävelkaantumista mm. tarpeettomien lisäkulujen kautta. Kunnan tulee myös tällaisessa tilanteessa huolehtia menettelyn asianmukaisuudesta.

3.3 Taloudellinen neuvonta ja ohjaus



(9 §) Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa.


Taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen liittämistä osaksi sosiaalista luototusta perustelee se, että kokeilun aikana havaittiin sosiaalisen luoton hakijoilta usein puuttuvan osaamista, taitoa ja tietoa raha-asioiden hoitamisessa. Taloudellisissa ongelmatilanteissa on kysymys useimmiten kulutuksen hallinnan pettämisestä tai puutteista yksilön elämänhallinnassa ja nämä tekijät ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen avulla luotonsaaja voi saavuttaa pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta taloudenhoitoonsa, tunnistaa kulutustottumuksiaan ja erilaisten valintojensa taloudellisia seurauksia, lisätä omatoimisuuttaan sekä tietouttaan taloudellisten asioiden hallinnasta.

Taloudellista neuvontaa ja ohjausta tulee järjestää tarvittaessa kaikille sosiaalisen luototuksen hakijoille osana lainan myöntämiseen liittyvää keskustelua. Luoton myöntämisprosessissa hakijan taloudellinen tilanne selvitetään perusteellisesti ja tällöin tulee harkita myös muita vaihtoehtoisia auttamistapoja ennen sosiaalisen luoton myöntämistä. Hakijan taloudellisten asioiden saaminen järjestykseen voi yhtäältä toimia sosiaalisen luoton myöntämisehtona ja toisaalta motivoida taloudelliseen neuvontaan ja ohjaukseen. Sosiaalisen luoton saaneella tulee olla mahdollisuus taloudelliseen neuvontaan ja ohjaukseen hänen sitä tarvitessaan koko luoton takaisinmaksuajan, erityisesti takaisinmaksuongelmien ja maksuohjelmien muutosten yhteydessä.

Taloudellista neuvontaa ja ohjausta ei tulisi irrottaa luoton myöntämisprosessissa syntyneestä asiakassuhteesta, vaan neuvontaa ja ohjausta voisivat antaa sosiaalisen luoton myöntämistä yhdessä asiakkaan kanssa valmistelleet ja takaisinmaksuaikana asiakkaan kanssa työskentelevät viran-

omaiset kuten sosiaalityöntekijät ja sosionomit sekä talous- ja velkaneuvojat. Luotonosaajan tilanne voi myös edellyttää esimerkiksi sosiaalisen tai terveydellisen kuntoutumisen tukemista sosiaalihuollon palveluilla, jolloin taloudellinen ohjaus ja neuvonta olisi hyvä kytkeä osaksi asiakkaan palvelusuunnitelmaa.

4. SOSIAALISEN LUOTOTUKSEN SUHDE TOIMEENTULOTUKEEN



(10 §) Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/ 1997) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

Toimeentulotuki on viimesijainen henkilön tai perheen vähintään välttämätöntä toimeentuloa turvaava etuus. Toimeentulotukijärjestelmän¹³ lähtökohtana on, että yksilöllä on vastuu omasta elatuksestaan ja lailla säädettyssä laajuudessa puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta. Toimeentulotuella pyritään parantamaan edellytyksiä tämän vastuun toteuttamiselle. Toimeentulotuen tarkoituksena on parantaa henkilöiden ja perheiden itsenäisen selviytymisen edellytyksiä ja heidän mahdollisuuksiaan osallistua yhteiskunnan toimintaan eikä tavoitteena ole vain pitää henkilöä tai perhettä hengissä. Toimeentulotuki on siten tarkoitettu kattamaan menoja laajemmin kuin ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa vastaava välttämätön toimeentulo vaatii. Kaikissa soveltamistilanteissa tulee kuitenkin turvata vähintään välttämätön toimeentulo.

Oikeus saada toimeentulotukea syntyy toimeentulotukilain 2 §:n 1 momentin nojalla vasta silloin, kun henkilö ei voi saada toimeentuloa ansiotyöllään tai yrittäjätoiminnallaan tai toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla eikä hän voi elättää itseään muillakaan tuloillaan tai varoillaan, häneen nähden elatusvelvollisen huolenpidolla tai muulla tavalla. Riittävä edellytys toimeentulotuen saamiseen on yleensä se, että henkilö tai perhe on joutunut tosiasialliseen elatukseen käytettävissä olevien varojen puutteeseen. Oikeus toimeentulotukeen on jokaisella tuen myöntämisen edellytysten täyttyessä. Mitään henkilöryhmää ei siten voida jättää toimeentulotuen sovellutusalueen ulkopuolelle, vaan kunkin hakijan tuen tarve arvioidaan yksilö- tai perhekohtaisesti. Toimeentulotuen rakenne ja suuruus on pyritty muodostamaan siten, että toimeentulotuki kattaa tukea tarvitsevien riittävän peruskulutuksen. Tavoitteena on myös tuen mahdollisimman yhtenäinen taso koko maassa.

¹³Opas toimeentulotukilain soveltajille, STM: Oppaita 2001:7


Toimeentulotuki on subjektiivinen oikeus, joka osaltaan toteuttaa perustuslain 19 §:ssä esitettyä jokaisen oikeutta saada välttämätön toimeentulo, jos henkilö itse ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Perustuslain 6 §:ssä säädelty yhdenvertaisuus edellyttää toimeentulotuen mahdollisimman samanlaista käsittelyä koko maassa. Jotta toimeentulotukea hakevien yhdenvertaisuus toteutuisi, sosiaalista luottoa myönnettäessä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotukea tai mahdollisuus saada ehkäisevää toimeentulotukea. Olennaista on, että aina ennen sosiaalisen luoton myöntämistä selvitetään henkilön tai perheen oikeus saada toimeentulotukea.

Ehkäisevä toimeentulotuki on tarkoitettu henkilön ja perheen sosiaalisen turvallisuuden ja toimintakyvyn edistämiseksi. Tuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu varsinaiseen toimeentulotukeen. Ehkäisevän tuen yksi tavoite on pyrkiä välttämään varsinaisen toimeentulotuen tarve, ja sen käytöllä voidaan erityisesti pitkällä tähtäyksellä saavuttaa myös taloudellista säästöä. Ehkäisevää toimeentulotukea maksetaan kunnan päättämien perusteiden mukaisesti. Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 10 §:n säännös edellyttää, ettei sosiaalisen luoton hakeminen tai saaminen rajoita myöskään ehkäisevän tuen saamista.

Sosiaalisen luototuksen asiakaskunnan ollessa pienituloisia ja vähävaraisia ihmisiä on todennäköistä, että osa luotonsaajista saattaa joutua aika ajoin turvautumaan toimeentulotukeen. Samoin joudutaan harkitsemaan luoton myöntämistä toimeentulotukea saavalle henkilölle. Toimeentulotuen saaja voi käyttää perusosaa vastaavan tuen kulutukseensa oman harkintansa mukaan ja näin hän voi muusta kulutuksestaan tinkimällä maksaa takaisin ottamiaan luottoja, myös sosiaalista luottoa.

Toimeentulotuen saaminen ei saisikaan aina olla sosiaalisen luoton myöntämisen este. Pitkään toimeentulotukea saaneen mahdollisuus sosiaaliseen luottoon voi olla perusteltua, jos hän saa velkakierteensä kohtuuehdoisella sosiaalisella luotolla hallintaan, sen sijaan, että myönnettäisiin toimeentulotukea tarveharkintaisiin menoihin tai ehkäisevää toimeentulotukea lievittämään veloista aiheutuvaa taloudellista ahdinkoa, mutta itse ongelma ja riippuvuus toimeentulotuesta säilyvät. Sosiaalisen luoton myöntämisen tavoitteena on aina kannustaminen ja edellytysten luominen saajan itsenäiselle ja omatoimisella selviytymiselle.


Sosiaalisen luototuksen kokeilun aikana 60 prosenttia kaikista sosiaalista luottoa hakeneista oli saanut ennen luottopäätöstä toimeentulotukea ja 22 prosenttia hakuhetkellä. Tämä antaa viitteitä siitä, että toimeentulotukea saavilla henkilöillä ja perheillä on tarpeita, joita ei toimeentulotuen avulla voida kattaa. Sosiaalinen luotto voi olla yksi mahdollisuus helpottaa pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden tilannetta silloin, kun heille jää maksuvaraa suoriutua luoton takaisinmaksusta.



Erään kokeilukunnan näkemys sosiaalisen luoton ja toimeentulotuen suhteesta: Toimeentulotukea saanut hakija voi saada sosiaalisen luoton esimerkiksi tilanteissa, joissa hänelle on useamman kerran myönnetty harkinnanvaraista tai ehkäisevää toimeentulotukea, mutta syystä tai toisesta hän ei ole tukea käyttänyt siihen tarkoitukseen, johon tuki hänelle on myönnetty tai jos hakija haluaa ostaa itselleen jotain sellaista, mitä yleensä ei varsinaisena tai ehkäisevänä toimeentulotukena voida myöntää. Näissä tilanteissa voidaan ottaa sosiaalinen luotto käyttöön, jos asiakas itse niin haluaa ja hänellä on maksuvaraa maksaa luotto takaisin. Sakkoja ei yleensä toimeentulotuesta makseta, mutta sosiaalista luottoa voidaan käyttää harkitusti. Tällöin huoltosuunnitelman teko ja talousneuvonta ovat ehdottoman tärkeitä asiakkaan elämänhallinnan tukemiseksi ja saatavien turvaamiseksi.

Toimeentulotukea myönnettäessä ei pääsääntöisesti oteta huomioon hakijan menoina lainojen lyhennyksistä ja koroista aiheutuvia menoja. Poikkeuksena kuitenkin otetaan huomioon asunnon hankkimiseksi tai perusparantamiseksi otettujen henkilökohtaisten lainojen sekä opintolainojen vuotuisista koroista aiheutuvat menot. Velkojen saneeraamiseen ei toimeentulotukea myöskään yleensä myönnetä.

Velkaantuneiden pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden tilannetta voidaan helpottaa sosiaalisen luoton avulla, sillä se tarjoaa laajemmin kuin toimeentulotuen eri muodot mahdollisuuden ehkäistä ja korjata toimeentulo-ongelmia. Kokeilun perusteella näyttäisi siltä, että yhdistämällä vanhoja luottoja kohtuuehtoiseksi sosiaalisesti luotoksi pienennetään korkomenoja pysyvästi ja kotitaloudelle jää pitkälläkin aikavälillä käyttövaraa enemmän jokapäiväiseen elämään. Seurauksena voi olla, että toimeentulotuen tarve aikanaan vähenee tai toimeentulotukea ei tarvita lainkaan.



Luoton hakija on 50-vuotias yksinäinen eläkkeellä oleva nainen, joka asuu 2 huoneen ja keittiön kokoisessa lähiön rivitaloasunnossa. Asuntoonsa hän on erittäin tyytyväinen, vaikka vuokra on hieman kohtuullista korkeampi paikkakunnan tasoon nähden. Asumiskustannukset sähkön ja vakuutuksen kanssa ovat 440€/kk. Velkojenhoitoon hän käyttää kuukaudessa 221€. Hänellä on 2 luottoa Nordea Rahoituksesta, Ellos- luotto ja Valituille Paloille ja Hobby Hallille lukuisia osamaksuja, joilla hän maksaa lapsille ja lapsenlapsille hankittuja joululahjoja jälkikäteen. Lisäksi Panttilainaamoon menee muiden lainakulujen lisäksi kolmen kuukauden välein korko ja lunastusmaksu. Hakija on yrittänyt kiitettävästi selviytyä näistä kaikista ja soittanut ja sopinut maksuaikoja ja muita järjestelyjä itse. Myös vuokria on rästissä hakuhetkellä. Kaiken tämän lisäksi tuli yllättäen kallis hammasremontti, jonka takia hän hakeutui sosiaaliryöntekijän opastuksella kartoittamaan velkojaan ja mahdollisesti hoitamaan niitä sosiaalisella luotolla.



Ratkaisu: Hammashoito korvattiin toimeentulotukena, yhden Nordean luoton laina-aikaa pidennettiin ja kuukausierää alennettiin, muut korkeakorkoiset luotot, osamaksut ja pantit maksettiin sosiaalisella luotolla. Asiakas joutuu jonkin verran tinkimään elinkustannuksistaan selviytyäkseen taloudellisista velvoitteistaan, mutta hänen ei tarvitse muuttaa asunnostaan ja hän on jo usean vuoden tullut toimeen niin, että hänellä on ollut elinkustannuksiinsa noin 84 euron verran käytössä, nyt on huomattavasti enemmän.

Sosiaalista luottoa ja ehkäisevää toimentulotukea on joskus tarkoituksemukaista myöntää yhtäaikaisesti, jotta voidaan vaikuttaa taloudellisten ongelmien ratkaisemiseen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja toisaalta voidaan myös seurata henkilön tai perheen taloudellista selviytymistä pitkäaikaisesti ja tukea tarvittaessa antamalla taloudellista ohjausta ja neuvontaa sekä muuta psykososiaalista apua.



Sosiaalisen luoton hakija on noin 60-vuotias mielenterveysystävällinen eläkkeellä oleva nainen. Vuosina 1993-1997 hänellä on ollut velkajärjestely, minkä jälkeen hän on alkanut velkaantua uudelleen. Hänen eläkkeensä asumiskineen on 1000€/kk. Asunto on hiukan kallis, koska sijaitsee keskustassa ja on yksityisen omistama. Asumiskulut sähköineen ja vesimaksuineen ovat 425€/kk. Sosiaalisen luoton hakuhetkellä hänen velkansa ovat 11500€. Luottoja on Op-Kotipankilta ja Ellokselta yhteensä neljä luottoa sekä Halens- ja Cellbes- luotot. Luottojen kuukausierät ovat 385,15 €, joten elinkustannuksiin tulista jää hyvin vähän.

Ratkaisu: Neuvoteltiin Op-Kotipankin kaksi lainaa yhdeksi luotoksi, jota maksetaan 95€/kk ja korko räätälöitiin alimmalle mahdolliselle tasolle. Sosiaalisella luotolla kohtuullistettiin kalliskorkoisten muiden luottojen hoitokustannukset. Rästiytyneen vuokran maksuun myönnettiin ehkäisevä toimentulotuki. Näin menetellen hakija ei joutunut jatkuvan toimeentulotuen varaan. Ilman toimenpiteitä hakijan velat olisivat erääntyneet ja ulosmittaus olisi vienyt hänen eläkkeestään kolmanneksen, mikä olisi aiheuttanut toimeentulovajetta.

Sosiaalisen luototuksen ja toimeentulotuen välistä suhdetta voi arvioida myös asiakkaan oman päätöksenteon vahvistamisen kannalta. Sosiaalinen luotto antaa pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille ja perheille muita etuisuuksia väljemmät mahdollisuudet toteuttaa omia valintojaan, sillä hakija itse vastaa saamansa luoton takaisinmaksusta. Toimeentulotukea voidaan myöntää vain kohtuullisiksi katsottuihin menoihin, mutta sosiaalisella luotolla asiakas voi hankkia hieman kalliimpaa ja laadukkaampaa tavaraa kuin toimeentulotuella tai hankkia palveluja, joita toimeentulotuella ei voida kattaa.

5. ASIAKKAAN OIKEUSTURVA

Muutoksenhaku

(11 §) Kunnan tämän lain mukaiseen sosiaalista luottoa koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta ja sosiaalista luottoa koskevasta sopimuksesta johtuvat riidat käsitellään hallinto-oikeudessa sen mukaan kuin sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 1 §:n 1 momenttiin on lisätty uutena asiana sosiaalinen luototus, joka on määritelty osaksi kunnan sosiaalihuoltoa. Kunnan sosiaalihuollon osana sosiaalinen luototus katsotaan sosiaalihuollon etuudeksi tai etuisuudeksi silloin, kun muussa laissa viitataan sosiaalihuoltoon. Sosiaalinen luototus on liitetty kunnan sosiaalihuollon tehtäväalueeseen lisäämällä sosiaalihuoltolain 13 §:ään kohta 7.

Sosiaalista luottoa koskevaan viranhaltijan tekemään päätökseen tyytymättömän luotonhakija voi sosiaalihuoltolain 45 §:n 2 momentin nojalla saattaa päätöksen sosiaalihuollon monijäsenisen toimielimen käsiteltäväksi, jos hän 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan sitä vaatii.

Tämän toimielimen päätökseen hakija voi sosiaalihuoltolain 46 §:n 1 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saatuaan.

Lain 49 §:ssä säädetään muutoksen hakemisesta sosiaalista luottoa koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaalisen luoton myöntämistä tai määrää koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Sosiaalisesta luotosta laadittuun sopimukseen liittyvät erimielisyydet ovat sosiaalihuoltolain 51 §:n mukaisesti hallinto-oikeuden ratkaistavia, sillä kunnan viranomaisen päätös sosiaalisen luoton myöntämisestä perustaa julkisoikeudellisen oikeussuhteen.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n kohtaan 2 lisättiin maininta sosiaalisesta luototuksesta niin, että sosiaaliset luotot määritellään mainitussa laissa myös osaksi kunnan sosiaalihuoltoa.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 23 §:n mukaan sosiaalisen luototuksen asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus kohtelustaan sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Muistutukseen on vastattava kohtuullisessa ajassa sen tekemisestä. Asiakkaan tulee aina saada selkeä ja asiallinen vastaus muistutukseensa. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota vastauksen ymmärrettävyyteen asiakkaan kannalta. Vastauksesta tulisi käydä myös ilmi,

mihin toimenpiteisiin muistutuksen johdosta on mahdollisesti ryhdytty tai miten asia muutoin on tarkoitus hoitaa.

Kunnan sosiaaliasiamiehen keskeisenä tehtävänä on edistää asiakkaan oikeusturvaa. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on tiedottaa asiakkaan oikeuksista asiakkaille, sosiaalihuollon henkilöstölle ja mahdollisille muille tahoille. Tiedotustehtävään kuuluu myös se, miten asiakas voi tehdä muistutuksia, hakea muutosta, kannella, vaatia kurinpitomenettelyä tai vaatia syyte nostettavaksi sekä millä menettelyllä asiakas voi hakea vahingonkorvausta Sosiaaliasiamiehelle kuuluva asiakkaan oikeuksien turvaaminen ja tiedottaminen koskee myös sosiaalista luototusta kunnan ottaessa sen käyttöönsä.

LIITTEET

Liite 1	Laki sosiaalisesta luototuksesta
Liite 2	Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta
Liite 3	Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta
Liite 4	Mallilomake: Sosiaalinen luotto (hakemus)
Liite 5	Mallilomake: Sosiaalinen luotto (sopimus)
Liite 6	Velkojen hoitoon liittyviä toimenpiteitä

Laki

sosiaalisesta luototuksesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sosiaalisen luototuksen tarkoitus

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

2 §

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen ja toimeenpano

Kunta voi järjestää sosiaalista luototusta päättämässään laajuudessa. Jos kunta päättää järjestää sosiaalista luototusta, kunnan tulee määritellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon, mitä tässä laissa säädetään.

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaa kunnassa sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu kunnan määräämä monijäseninen toimielin (*toimielin*).

3 §

Valtionosuus

Kunnalle sosiaalisen luototuksen järjestämisestä aiheutuviin toimintamenoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.

Toimintamenoina ei pidetä sosiaalisen luototuksen luottopääomasta tai luottotappioista aiheutuvia menoja.

4 §

Sosiaalisen luoton myöntäminen

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syystä henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jossa henkilöllä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on luotonsaajalle annettava tiedot kunnan määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista kirjallisena.

5 §

Hakijan takaisinmaksukyvyn arviointi

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet;
- 2) hakijan tosiasialliset menot;
- 3) hakijan velat; sekä
- 4) muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.

6 §

Sosiaalista luottoa koskeva sopimus

Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle on annettava kappale.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

- 1) luoton käyttötarkoitus;
- 2) luoton määrä;
- 3) luoton korko; sekä
- 4) luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä luotosta kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Sopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitettun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Sosiaalisesta luotosta ei voida periä muita luottokustannuksia.

7 §

Velallisen oikeus ennenaikaiseen suoritukseen

Velallisella on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

8 §

Sosiaalisen luoton eräännyttäminen

Jos kunnalla on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole eräännytynyt, saa kunta vedota sanottuun oikeuteen, jos:

- 1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaatavan; tai
- 2) luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen.

Kunnalla ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyisestä ja viivästyminen johtuu

luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi kunnalle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta.

Erääntyminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos luotonsaajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty luotonsaajalle. Jos luotonsaaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikeasee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

9 §

Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa.

10 §

Sosiaalisen luoton suhde toimeentulotukeen

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

11 §

Muutoksenhaku

Kunnan tämän lain mukaiseen sosiaalista luottoa koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta ja sosiaalista luottoa koskevasta sopimuksesta johtuvat riidat käsitellään hallinto-oikeudessa sen mukaan kuin sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään.

12 §
Voimaantulo

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Eva Biaudet*

Laki

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 1 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 16 §:n 1 ja 3 momentti, 42 §:n 2 ja 3 momentti, 46 §:n 1 momentti, 49 §:n 1 ja 2 momentti sekä 50 ja 51 §,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentti osaksi laissa 736/1992, 16 §:n 1 momentti ja 46 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa sekä 49 §:n 1 ja 2 momentti laissa 975/1998, seuraavasti:

1 §

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan tässä laissa sosiaalipalveluja, toimeentulotukea, sosiaaliavustuksia, sosiaalista luottoa ja niihin liittyviä toimintoja, joiden tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksityisen henkilön, perheen sekä yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä.

13 §

Sosiaalihuoltoon kuuluvina tehtävinä kunnan on huolehdittava sen sisältöisinä ja siinä laajuudessa kuin kulloinkin säädetään:

- 1) sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkailleen;
- 2) toimeentulotuen antamisesta kunnassa oleskelevalle henkilölle;
- 3) sosiaaliavustusten suorittamisesta asukkailleen;

4) ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista ja niiden hyväksikäyttämisestä;

5) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan tiedotustoiminnan järjestämisestä;

6) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan koulutus-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan järjestämisestä; sekä

7) sosiaalisen luoton myöntämisestä asukkailleen.

16 §

Milloin muulle kuin kunnan asukkaalle on annettu 15 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa laitoshuoltoa, jonka tarve arvioidaan pitkäaikaiseksi, voi hallinto-oikeus oikeuttaa 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen toimittamaan henkilön siihen kuntaan, jonka asukas hän on.

Hakemus 1 momentissa tarkoitetusta siirrosta on tehtävä sille hallinto-oikeudelle, jonka toimialueella laitoshuoltoa antanut kunta on.

42 §

Hakemus 1 momentissa tarkoitetun korvauksen saamiseksi on pantava vireille

hallinto-oikeudessa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun laitoshuoltoa on alettu antaa. Jollei hakemusta panna vireille sanotussa määräajassa, menettää kunta oikeuden saada korvausta laitoshuollosta, jonka se on antanut ennen hakemuksen vireillepanoa ja jota asianomainen kunta ei ole kirjallisesti suostunut korvaamaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korvasiasi ratkaisee se hallinto-oikeus, jonka toimialueella laitoshuoltoa antanut kunta on.

46 §

Muutosta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimielimen päätökseen haetaan valittamalla hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös toimielimelle, jonka tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se hallinto-oikeudelle.

49 §

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee sosiaalipalvelun antamista tai siitä määrätyn maksun suuruutta taikka sosiaalisen luoton myöntämistä tai määrää, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätöksestä, joka koskee toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettua toimeentulotuen antamista tai määrää taikka kuntien välistä erimielisyyttä laitoshoidon antamisvelvollisuudesta tai laitoshuollon kustannusten korvaamisesta, saa valittaa, jos

korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

50 §

Valitettaessa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituskirja liitteineen voidaan antaa myös hallinto-oikeuteen korkeimmalle hallinto-oikeudelle toimitettavaksi.

Edellä 49 §:ssä tarkoitettua valitusluvasta on voimassa, mitä siitä on säädetty hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Haettaessa lupaa valituksen tekemiseen hallinto-oikeuden päätöksestä saa lupahakemukskirjan toimittaa myös hallinto-oikeuteen.

51 §

Milloin sosiaalihuoltoa koskevassa asiassa muutoin kuin valitustietä haetaan ratkaisua julkisoikeudellista korvaus-, maksu- tai elatusvelvollisuutta koskevaan tai muusta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaan asianosaisten väliseen riitaan, ratkaisee tällaisen riita-asian, jollei laissa tai asetuksessa ole säädetty muuta oikeuspaikkaa, se hallinto-oikeus, jonka toimialueella hakijakunta sijaitsee tai, muun kuin kunnan ollessa hakijana, hakijan kotikunta on.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

**Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN**

Laki

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22 päivänä syyskuuta 2000 annetun lain (812/2000) 3 §:n 2 kohta seuraavasti:

3 § *Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *sosiaalihuollolla* sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:ssä mainittuja sosiaalipalveluja, tukitoimia, toimeentulotukea, elätustukea, sosiaalista luottoa sekä mainittuihin palveluihin ja etuuksiin liittyviä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edis-

tää ja ylläpitää yksityisen henkilön tai perheen sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä; sekä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Eva Biaudet*

Mallilomake SOSIAALINEN LUOTTO

HAKEMUS

HAKIJAN HENKILÖTIEDOT

Hakijan nimi		Henkilötunnus
Kotiosoite		Puhelin kotiin
Postinumero ja postitoimipaikka	Kotipaikka	Puhelin toimeen

LAINAHAKEMUS

Lainan määrä kirjaimin	Lainan määrä numeroin mk	Laina-aika
Käyttökohde ja selvitys, miten luotto parantaa hakijan tilannetta		
Olen hakenut luottoa hakemaani tarkoitukseen, mistä _____		
En ole saanut luottoa ja syynä oli <input type="checkbox"/> Luottohäiriömerkintä <input type="checkbox"/> Vakuuksien puute <input type="checkbox"/> Muu syy, mikä _____		

YHTEINEN HAKEMUS

Hakemus on yhteinen <input type="checkbox"/> Aviopuolison kanssa <input type="checkbox"/> Avopuolison kanssa <input type="checkbox"/> Muun henkilön kanssa, kenen (nimi ja henkilötunnus) _____

PERHESUHTEET

<input type="checkbox"/> Yksinäinen <input type="checkbox"/> Avioliitossa <input type="checkbox"/> Avioliitossa <input type="checkbox"/> Yksinhuoltaja <input type="checkbox"/> Rekisteröity parisuhde		
Puolison/rekisteröidyn parisuhteen osapuolen nimi	Henkilötunnus	Ammatti
Perheen huollettavat alaikäiset lapset ja heidän henkilötunnuksensa		
Muut hakijan kanssa yhteistaloudessa elävät 18-vuotta täyttäneet henkilöt ja heidän henkilötunnuksensa		

KOULUTUS

Hakijan koulutus	<input type="checkbox"/> Hakija opiskelee	Tutkinto tai ammatti, jota varten opiskelee ja oppilaitos
Opintojen alkamisajankohta	Opintojen vaihe ja arvioitu päättymisajankohta	

TYÖ

<input type="checkbox"/> Hakija on palkansaaja Ammatti:	<input type="checkbox"/> Työ on kokopäiväistä <input type="checkbox"/> Työ on osa-aikaista <input type="checkbox"/> Työ on määräaikainen	Työsuhteen alkamisajankohta
Työnantajan nimi, osoite ja puhelinnumero		Työsuhteen päättymispäivä
<input type="checkbox"/> Hakija on ammatinharjoittaja, toimiala:		<input type="checkbox"/> Päätoimisesti <input type="checkbox"/> Osa-aikaisesti
<input type="checkbox"/> Hakija on eläkeläinen Eläkkeelle siirtymisen ajankohta:	<input type="checkbox"/> Hakija on työtön Työttömyyden alkamisajankohta:	

TOIMEENTULOTUKI

Tällä hetkellä hakija	<input type="checkbox"/> saa toimeentulotukea	<input type="checkbox"/> ei saa toimeentulotukea
Viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana hakijalle on myönnetty	<input type="checkbox"/> toimeen tulotuen perus- ja lisäosaa yhteensä _____ euroa	
<input type="checkbox"/> ehkäisevää toimeentulotukea, yhteensä _____ euroa	<input type="checkbox"/> toimeentulotukea ei ole myönnetty	<input type="checkbox"/> toimeentulotukea ei ole haettu
Hakija on saanut muuta avustusta, mitä:		

TIEDOT ASUNNOSTA

Huoneistotyyppi (h+ k/kk)		Huoneistoala m ²	
<input type="checkbox"/> Vuokra-asunto	Asuntotyyppi <input type="checkbox"/> Osakehuoneisto <input type="checkbox"/> Omakotitalo	Vuokrasuhde <input type="checkbox"/> Päävuokrasuhde <input type="checkbox"/> Alivuokrasuhde	
Vuokranantaja			
Vuokrasuhteen alkamispäivä		Vuokrasuhteen voimassaolopäivä <input type="checkbox"/> Toistaiseksi <input type="checkbox"/> Määräajan päättymispäivämäärä	
<input type="checkbox"/> Asumisoikeusasunto	Hankintavuosi	Asumisoikeusmaksu	
<input type="checkbox"/> Omistusasunto	Asuntotyyppi <input type="checkbox"/> Osakehuoneisto <input type="checkbox"/> Omakotitalo	Maapohja <input type="checkbox"/> Oma tontti/tila <input type="checkbox"/> Vuokratontti	Pinta-ala
<input type="checkbox"/> Muu asumismuoto			

VARALLISUUS JA VELAT

Omassa käytössä oleva omistus-, asumisoikeus tai osaomistusasunto	Omistussosuus	Osuuden arvo
Arvopaperit, muut osakkeet ja osuustodistukset	Omistussosuus	Osuuden arvo
Yhtiön tai yhteisön nimi:		
Kiinteistö	Verotusarvo	Omistussosuus
Kiinteistön yksilöinti:		Osuuden arvo
Auton tyyppi ja malli:	Vuosimalli ja hankintavuosi	Omistussosuus
		Osuuden arvo
Osuus kuolinpesässä	Osuus	Osuuden arvo
Kuolinpesän yksilöinti:		
Muu varallisuus	Omistussosuus	Osuuden arvo
VARALLISUUS YHTEENSÄ		€
VELAT YHTEENSÄ (velkaluetteloon kirjatut velat)		€

TULOT JA MENOT

TULOT	Hakijan nettotulot/kk	Puolison nettotulot/kk	MENOT	Hakijan menot/kk	Puolison menot/kk
Palkkatulot			Asumismenot		
Tulot ammatin harjoittamisesta			Työmatkamenot		
Eläketulot			Vakuutusmaksut		
Työttömyyspäiväraha/kotihoidontuki			Lastenpäivähoitomenot		
Asumistuki			Elatusmaksut		
Lapsilisät			Sairaus- ja lääkemenot		
Elatusapu/Elatustuki			Velkojen hoitomenot merkitse myös velkaluetteloon		
Sairausvakuutuspäiväraha/ Äitiysraha yms. Etuus päättyy:			Välttämättömistä elinkustannuksista aiheutuvat säännölliset menot		
Opintotuki			Ulosottomenot		
Muut tulot			Muut säännölliset menot		
TULOT YHTEENSÄ	€	€	MENOT YHTEENSÄ	€	€
Lainanhoitokuluihin voidaan hakijan laskelmien mukaan käyttää tuloista					€/KK

TALOUDELLINEN OHJAUS JA NEUVONTA

Hakija tarvitsee oman arvionsa mukaan taloudellista ohjausta ja neuvontaa	<input type="checkbox"/> Kyllä	<input type="checkbox"/> Ei
---	--------------------------------	-----------------------------

PANKKIYHTEYSTIEDOT

Pankki, konttori ja tilinumero, jolle laina siirretään
--

LISÄTIETOJA

Hakemuksen käsittelijällä on oikeus hankkia viranomaisilta hakemusta täydentäviä tietoja

Päiväys (paikka ja aika)

Hakijan /hakijoiden allekirjoitus

VAKUUTUS, PÄIVÄYS JA HAKIJAN ALLEKIRJOITUS

Vakuutan, että tässä hakemuksessa antamani tiedot ovat oikeat

Päiväys (paikka ja aika)

Hakijan/hakijoiden allekirjoitus

HAKEMUKSEN LIITTEET

- | | | | |
|--|-----|--|-----|
| <input type="checkbox"/> Paikkatodistukset | kpl | <input type="checkbox"/> Selvitys varallisuudesta esim. kauppa- tai perukirja | kpl |
| <input type="checkbox"/> Selvitys eläkkeestä, sosiaali- tai muusta etuudesta | kpl | <input type="checkbox"/> Pankkitiliotteet | kpl |
| <input type="checkbox"/> Verotodistus viimeksi vahvistetusta verotuksesta | kpl | <input type="checkbox"/> Velkatositteet (osamaksut, rästilaskut, yksityisvelat yms.) | kpl |
| <input type="checkbox"/> Selvitys asumiskuluista | kpl | <input type="checkbox"/> Velkaluettelo | |
| <input type="checkbox"/> Selvitys elatusavusta/tuesta | | <input type="checkbox"/> Asiakastietorekisteriote | |
| <input type="checkbox"/> Selvitys muista menoista | kpl | <input type="checkbox"/> Ulosottolistaus ja kertymät | |

Mallilomake
SOSIAALINEN LUOTTO
SOPIMUS
Sopijaosapuolet

Luoton saaja	Henkilötunnus
Osoite	Puhelinnumero
Luoton saaja	Henkilötunnus
Osoite	Puhelinnumero

Luoton myöntäjä
Luoton myöntämispäätös

Luottoa koskevat tiedot

Luoton määrä € (kirjaimin)	€ (numeroin)
Luoton käyttötarkoitus	
Luotosta perittävä korko (Luotosta perittävä korko voi olla enintään korkolain 633/1982 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko)	
Laina-aika	Viimeinen eräpäivä
Luotto maksetaan tilille	

Takaisinmaksuehdot

Luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivä	
Luoton ensimmäinen eräpäivä	Luoton ensimmäinen koronmaksupäivä
Luoton ennenaikainen suoritus Luotonsaajalla on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.	

Luoton erityisehdot

Takaisinmaksun viivästyminen ja luoton takaisinperintä

<p>Jos luotonsaajan elämäntilanteessa tapahtuu luoton takaisinmaksukykyyn vaikuttavia muutoksia, on hänen välittömästi haettava muutosta tässä sopimuksessa määriteltyihin takaisinmaksuehtoihin.</p> <p>Mikäli luotonsaaja laiminlyö luoton takaisinmaksun sovitulla tavalla tai luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen, niin luotonantaja voi eräännyttää luoton sosiaalisesta luotosta annetun lain (1133/2002) 8§:n mukaisesti.</p> <p>Sosiaalisen luoton takaisinperinnässä noudatetaan lakia saatavien perinnästä (513/1999).</p>

Allekirjoittanut on saanut tänään XX kunnalta/kaupungilta xxxx euron sosiaalisen luoton ja sitoutuu maksamaan luoton takaisinmaksuerät ja koron tähän sopimukseen merkittyinä eräpäivinä. Allekirjoittanut on vastaanottanut jäljennöksen sopimuksesta, tutustunut siihen ja hyväksynyt sen ehdot.

Paikka ja päivämäärä:

Luotonsaajan/luotonsaajien allekirjoitus _____

Todistavat _____
(Luotonantajan edustajat)

VELKOJEN HOITON LIITTYVIÄ TOIMENPITEITÄ

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää velkaantuneelle hakijalle hänen velanmaksunsa kohtuullistamiseksi. Tällöin kyseessä usein on ulosotossa olevien rahasaatavien perintä. Sosiaalisen luoton myöntäminen velkaantuneille hakijalle ei aina kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista eikä mahdollista esimerkiksi velkojen ollessa määrältään suuria. Tähän liitteeseen on kerätty sosiaalisen luoton myöntämisen valmistelijalle lyhyesti tietoa ulosotosta ja yksityishenkilön velkajärjestelystä sekä muista velkaantuneiden tilannetta korjaavista toimenpiteistä.

Ulosotto

Ulosotossa on tavallisimmin kysymys rahasaatavien perinnästä. Oikeudenkäynnissä tutkitaan velkojan saatavan oikeellisuus ja määrätään velallisen maksuvelvollisuudesta. Jos oikeuden tuomiota ei vapaaehtoisesti noudateta, se pannaan täytäntöön ulosotossa. Tietyt saatavat, esimerkiksi verot ja eräät vakuutusmaksut voidaan periä ilman tuomioistuimen päätöstä.

Myös rikosoikeudelliset rahamääräiset seuraamukset, kuten sakot ja rikesakot, peritään ulosotossa. Lisäksi ulosottoviranomaisille kuuluu häättöjen, tuomioistuinten määräämien takavarikkojen sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien päätösten täytäntöönpano.

Ulosottoviranomaisen tehtävänä on valvoa sekä velkojan että velallisen etua. Ulosottoviranomaiset pyrkivät siihen, että velallinen maksaa velkansa vapaaehtoisesti maksukehotuksella. Jos maksua ei saada, tehdään palkan, eläkkeen, elinkeinotulon tai omaisuuden ulosmittaus. Ulosmitattu omaisuus voidaan myydä pakkohuutokaupalla.

Velalliselle voidaan myöntää pitkäkestoisen ulosoton aikana helpotuksina vapaakuukausia. Vapaakuukaudet pidentävät ulosoton kestoa, sillä niiden aikana kertyvät korot kasvattavat ulosotossa perittävää velkamäärä, erityisesti velallisten kohdalla, joiden velkamäärä on suuri. Vuonna 2003 yleinen viivästyskorko puolivuotiskautena 1.1.-31.6.2003 on 10 prosenttia, joka muodostuu viitekorosta 7 prosentilla lisättyinä. Jos velallisen sosiaalisia etuuksia, erityisesti asumistukea, joudutaan ulosoton aikana karsimaan, johtaa se usein taloudellisen toimintakyvyn heikkenemiseen. Ulosotto voi aiheuttaa kunnille taloudellista taakkaa lisätessään pienituloisten velallisten toimeentulotuen tarvetta ja näin yhteiskunta voi joutua välillisesti maksamaan velallisten velkoja.

Eduskunta on 17.2.2003 hyväksynyt ulosottolain osittaisuudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 216/2001), joka sisältää muun muassa yleistä ulosottomenettelyä koskevat uudet säännökset. Uudistuksen myötä ulosotto-perinnästä tulee määräaikaista. Ulosottolain mukaan ulosottoeruste menettää täytäntöönpanokelpoisuutensa 15 tai 20 vuodessa. Aikaisemmin voimassa olleen lain mukaan ulosottoerusteen täytäntöönpano oli rajoittamaton niin, että

ulosottoa voitiin pitää elinikäisenä. Ulosottoperusteena täytöntöönpanokelpoisuuden rajoittaminen ei kuitenkaan lain uudistamisenkaan jälkeen estä perintätoimia. Lailla on osittain taannehtiva vaikutus siten, että vanhimpien saatavien ulosottokelpoisuus päättyy vuonna 2008. Uudistus on tarkoitus tulla voimaan 1.3.2004. Lain voimaantulon edellytyksenä on, että tasavallan presidentti vahvistaa sen.

Yksityishenkilön velkajärjestely

Sosiaalisen luoton hakija voidaan ohjata myös hakemaan yksityishenkilön velkajärjestelyä, mikäli velkaantunut täyttää velkajärjestelyn edellytykset. Velkajärjestely voidaan nähdä eräänlaisena ensisijaisena toimeentulon turvaamismuotona.

Vakaviin velkaongelmiin joutuneelle henkilölle voidaan myöntää velkajärjestely yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) perusteella, jos velkaongelmat aiheutuvat velallisen maksukyvyyn olennaisesta heikentymisestä ilman hänen omaa syytään tapahtuneen olosuhteiden muutoksen vuoksi esimerkiksi sairaus, työttömyys tai jos velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet, kun otetaan huomioon velkojen määrän ja velallisen maksukyvyyn välillä vallitseva epäsuhte. Tällainen tilanne saattaa syntyä yritystoiminnan päätyttyä ja velallisen maksettavaksi jää huomattavat velat tai takauksesta aiheutunut maksuvelvollisuus. Jos velallinen harjoittaa parhaillaan elinkeinotoimintaa, hänen on lisäksi täytettävä laissa säädetyt elinkeinonharjoittajan lisäedellytykset. Niiden keskeinen sisältö on se, että elinkeinotoimintaan ei liity velkaongelmia.

Velkajärjestely voidaan evätä, jos velallisen heikentynyt maksukyky ja vähäinen maksuvaransa (tulojen ja välttämättömien menojen erotus) johtuvat väliaikaisena pidettävästä syystä. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Velkajärjestelyä ei voida myöntää esimerkiksi tilanteissa, joissa velallinen opiskelee tai on väliaikaisen syyn vuoksi poissa töistä (hoito-, opinto- tai vuorotteluvapaa). Velkajärjestely estyy myös, jos velalliselle on määrätty rikoksen perusteella maksuvelvollisuus eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen tai velallinen on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta. Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos merkittävänä pidettävää velkaa on syntynyt elinkeinotoiminnassa, jossa on menetelty törkeän sopimattomasti velkojia kohtaan tai laiminlyöty olennaisesti lakisääteisiä velvollisuuksia tai joka on ollut pääasiallisesti keinotteluluonteista. Mikäli velallinen on olemassa olevien tai odotettavien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi sopimattomasti heikentänyt taloudellista asemaansa tai suosintu jotakuta velkojaa taikka muutoin järjestellyt taloudellista asemaansa velkojien vahingoittamiseksi tai on todennäköisiä syitä epäillä velallisen menetelleen näin, niin velkajärjestelyä ei myönnetä.

Velkajärjestelyä ei voida myöntää myöskään yrittäjänä toimineelle velalliselle, ennen kuin hänen olosuhteensa ovat vakiintuneet. Velallisen taloudelliseen tilanteeseen kiinnitetään huomiota myös silloin, kun velallinen harjoittaa elinkeinotoimintaa. Jos velallinen on työtön, tilanteen väliaikaisuutta arvioitaessa erityistä merkitystä on työttömyyden kestolla.

Velkajärjestely voi estyä myös muun muassa tilanteessa, jossa velkaa on otettu niin, että tulot eivät ole riittäneet velkojen maksamiseen ja jolloin velkaantumista voidaan pitää ilmeisen kevytmielisenä.

Velallisella on laaja tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus velkajärjestelyssä. Esimerkiksi väärin ja harhaanjohtavien tietojen antaminen voi myös johtaa siihen, että velkajärjestelyä ei myönnetä.

Velkajärjestely voidaan yleisestä esteestä huolimatta kuitenkin myöntää, jos siihen on painavia syitä ottaen huomioon velkaantumisesta kulunut aika, velallisen toimet velkojen maksamiseksi ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojien kannalta.

Menettely yksityishenkilön velkajärjestelyssä

Velkajärjestelystä päättää tuomioistuin (käräjäoikeus). Velkajärjestelyhakemus tulee vireille, kun se jätetään käräjäoikeuden kansliaan. Vireille tulo merkitään oikeusministeriön ylläpitämään velkajärjestelyrekisteriin. Tieto velkajärjestelyn hakemisesta menee myös Suomen Asiakasto Oy:n ylläpitämään luottotietorekisteriin.

Käräjäoikeus varaa yleensä ennen velkajärjestelyn aloittamispäätöstä ainakin suurimmille velkojille tilaisuuden esittää kirjallinen lausuma velkajärjestelyn edellytyksistä ja esteistä. Käräjäoikeudessa voidaan lisäksi järjestää suullinen käsittely, johon hakija ja hakemusta vastustaneet velkojat kutsutaan henkilökohtaisesti paikalle.

Menettely käräjäoikeudessa on kaksivaiheinen. Kun käräjäoikeus on kuulut velkoja ja tutkinut velkajärjestelyn edellytykset ja esteet, se joko hylkää hakemuksen, jolloin asian käsittely päättyy, tai hyväksyy sen, jolloin käsittely jatkuu.

Velallisen kannalta aloittamispäätöksen tärkein vaikutus on se, että hän ei enää saa maksaa niitä velkoja, jotka ovat syntyneet ennen aloituspäätöstä. Poikkeuksia tähän määräykseen ovat viimeisen vuoden ajalta syntynyt elatusapuvelka ja asuntolainan korot. Velallisen on säilytettävä maksukiellon seurauksena säästyvät varat. Niiden käytöstä annetaan määräykset maksuohjelmassa.

Menettelyn toisessa vaiheessa käräjäoikeus päättää siitä, myönnetäänkö velkajärjestely. Jos velkajärjestelyyn on edellytykset eikä estettä ole, velalliselle vahvistetaan hänen maksukykyään vastaava maksuohjelma, jonka mukaan hänen on maksettava velkojaan.

Velkajärjestelyssä tuomioistuin vahvistaa velallisen noudatettavaksi *maksuohjelman*, joka kestää tavallisesti viisi vuotta, mutta ohjelma voi olla pidempikin, jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa. Velkajärjestely koskee kaikkia velkoja, jotka ovat syntyneet ennen kuin tuomioistuin on päättänyt velkajärjestelyn aloittamisesta.

Velallisen on käytettävä velkojen maksamiseen maksuvaransa, joka on se osa hänen tuloistaan, joka jää jäljelle, kun tuloista vähennetään välttämättömät elinkustannukset. Välttämättömiä elinkustannuksia ovat asumiskustannukset sekä välttämättömään toimeentuloon liittyvät elinkustannukset ja elatusvelvollisuudesta aiheutuneet menot. Velallisen on lisäksi käytettävä velkojensa maksamiseen sellainen omaisuutensa, joka ei kuulu hänen perusturvaansa. Velallisen perusturvaan kuuluvat velallisen omistusasunto sekä hänen ja hänen perheensä kohtuullinen asuntoiraimisto, henkilökohtaiset tavarat sekä työvälineet ja niihin rinnastettavat esineet, joita velallinen tarvitsee toimeentulonsa turvaa-

miseen. Laissa on kuitenkin erityissäännöksiä siitä, millä edellytyksillä velallinen voi säilyttää omistusasuntonsa velkajärjestelyssä.

Jos velallisen tulot kasvavat tai asumismenot alenevat tai jos hän esimerkiksi saa perinnön, lahjan tai muun kertaluontoisen suorituksen, hänen on maksettava velkojaan enemmän. Velallisen *lisäsuoritusvelvollisuudesta* määrätään maksuohjelmassa. Velallisen on täytettävä tämä velvollisuutensa maksuohjelman raukeamisen uhalla.

Maksuohjelman aikana ohjelmaa voidaan velallisen tai velkojan hakemuksesta laissa säädetyin edellytyksin muuttaa. Maksuohjelma voidaan velkojan vaatimuksesta määrätä raukeamaan mm. silloin kun velallinen ei noudata maksuohjelmaa tai lisäsuoritusvelvollisuuttaan taikka laiminlyö myötävaikutusvelvollisuutensa tai kun velallinen velkaantuu lisää maksuohjelman aikana.

Jos ohjelma määrätään raukeamaan, velkojilla on oikeus vaatia velalliselta suorituksia niiden ehtojen mukaan, joita olisi ollut noudatettava ilman velkajärjestelyä. Hakemus maksuohjelman raukeamisesta voidaan yleensä tehdä vielä kahden vuoden kuluessa siitä, kun velallinen on täyttänyt maksuohjelmassa määrätyn maksuvelvollisuutensa.

Maksuohjelma raukeaa myös, jos velallinen ohjelman aikana kuolee. Jos velallinen on säilyttänyt omistusasuntonsa, tuomioistuin voi kuolinpesän osakaiden hakemuksesta laissa säädetyin edellytyksin päättää, ettei ohjelma raukea. Maksuohjelman aikana velkojilla on oikeus saada velallisesta tietoja vero- ja työvoimaviranomaisilta sekä ulosottomieheltä.

Lainan takaajan maksettavaksi voi tulla se osa velkaa, joka velkajärjestelyn vuoksi jää velkojalta saamatta, sillä takaaja on aina vastuussa takaamastaan lainasta. Jos takaaja on maksukyvytön, hän voi hakea velkajärjestelyä tai tuomioistuimelta takausvastuun järjestelyä, jossa voidaan pidentää takausvelan maksuaikaa, mutta takaajan muihin vastuihin ei puututa. Ne hänen tulee maksaa sopimusten mukaisesti.

Talous- ja velkaneuvonta

Talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (713/2000) mukaan talous- ja velkaneuvonnassa

- annetaan yksityishenkilöille tietoja ja neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta;
- avustetaan heitä talouden suunnittelussa;
- selvitetään velallisen talouteen liittyvien ongelmien ratakisumahdollisuudet ja avustetaan velallista tämän selvittäessä mahdollisuuksia tehdä velkojiensa kanssa sovinto;
- avustetaan velallista velkajärjestelyyn liittyvän asian hoitamisessa, erityisesti velkajärjestelyhakemuksen ja muiden yksityishenkilön velkajärjestelylaissa annetun lain edellyttämien selvitysten ja asiakirjojen laatimisessa
- ohjataan velallinen hakemaan tarvittaessa oikeudellista apua

Palvelu on asiakkaille maksuton. Talous- ja velkaneuvonnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kuluttajavirastolle. Lääninhallitus vastaa siitä, että talous- ja velkaneuvontaa on riittävästi saatavilla läänin alueella. Talous- ja velkaneuvontapalvelu järjestetään ensisijaisesti siten, että kunta tekee lääninhalli-

tuksen kanssa kuntalain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna sopimuksen, jossa se sitoutuu huolehtimaan talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä kunnassa asuville henkilöille.

Koko maan velkaneuvojien yhteystiedot löytyvät Kuluttajaviraston www-sivujen hakemistosta.

Muita velkaantuneiden tilannetta korjaavia toimenpiteitä.

Maksujärjestelyt

Mikäli laskujen ja velkojen maksaminen on velalliselle ylivoimaista, hänen kannattaa neuvotella velkojien kanssa järjestelymahdollisuuksista välttyäkseen viivästys- ja perimiskuluilta. Niitä ovat uuden eräpäivän sopiminen, luoton kuu-kausierien pienentäminen ja laina-ajan pidentäminen, luottojen yhdistäminen, sopiminen lyhennysvapaista jaksoista, joiden aikana maksaa pienempiä ja kiireellisimpiä maksuja pois sekä koron alentaminen. Uusi maksusuunnitelma on hyvä tehdä kirjallisena ja maksuohjelman tulisi vastata velallisen todellista maksukykyä.

Valtion ja pankkien velkasopimus

Valtio ja pankit sopivat 2 päivänä toukokuuta 2002 laajasta toimenpidekokonaisuudesta, jolla ylivelkaantuneet pyritään saamaan takaisin aktiivitalouden piiriin, sillä lama-aikana velkaantuneiden maksukyky on heikko. Heillä ei ole juurikaan realisoitavaa omaisuutta, vaan suoritukset perustuvat esimerkiksi palkka- ja eläketulojen ulosmittaukseen. Toimien tavoitteena on ratkaista pääosa vielä jäljellä olevista yksityishenkilöiden velkaongelmista, jotka ovat peräisin vuosien 1990 -1994 väliseltä ajalta. Suomen Pankkiyhdistyksen tuoreen arvion mukaan sellaisia ylivelkaantuneita, joilla on edelleen hoitamattomia edellä mainituilta vuosilta peräisin olevia saatavia, on noin 60 000 – 70 000.

Suomen Pankkiyhdistys ja pankit ovat laatineet suunnitelman määräaikaista kahden vuoden projektista. Sen aikana pankit pyrkivät käymään läpi kaikki asiakkainaan olevat ylivelkaantuneet henkilöt ja räätälöimään heille vapaaehtoiset maksuohjelmat. Tarkoituksena on saada sovittua vapaaehtoiset maksuohjelmat pääosalle heistä. Velkojen sovittelu tapahtuisi vapaaehtoisesti velkajärjestelylain hengessä sovittamalla viivästyskorkoja, korkoja ja velan pääomaa. Tarkoituksena on turvata velallisten tasa-arvoinen kohtelu. Myös omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:tä ehdotetaan omassa perintätoiminnassaan sitoutuvan pankkien yhteisiin suosituksiin vapaaehtoisista maksuohjelmista. Arsenal Oy:n toimialana on hallinnoida ja periä Omaisuusyhtiö Arsenal – SSP Oy:n omistuksessa olevia saatavia ja vakuuksia.

Vapaaehtoinen velkajärjestely

Takuu-Säätiö myöntää takauksia ylivelkaantuneille yksityishenkilöille. Tavoitteena on, että takauksen avulla hakija saa yhdistettyä velkansa uudella pankkilainalla (ns. järjestelylainalla) ja voi siten selviytyä itsenäisesti velkojensa maksamisesta. Takaushakemus tulee laatia yhdessä paikallisen talous- ja velkaneuvojan tai sosiaali- tai diakoniatyöntekijän kanssa. Tämä neuvottelee tarvittaessa asiakkaan velkojien kanssa sovintoratkaisuista ennen hakemuksen lähettämistä Takuu- Säätiöön.

Takauksen myöntämisen edellytyksenä on, että hakijat ovat motivoituneita hoitamaan lainojaan vapaaehtoisesti, heillä on maksuvaraa uuden järjestelylainan kuukausierien maksuun eikä heillä ole muita mahdollisuuksia saada järjestelylainalleen vakuutta. Velkojen järjestelyyn myönnettävä takaus voi olla korkeintaan 34.000 euroa ja laina-aika kahdeksan vuotta.

Mikäli asiakkaan ylivelkaantuminen liittyy psyykkiseen sairastumiseen, vaikeaan päihdeongelmaan tai muuhun vastaavaan elämänkriisiin, tällöin takauksen myöntämisen edellytyksenä on, että vaikeuksien taustalla ollut syy on poistunut tai saatu hallintaan. Asiakkaalla on oltava myös kotipaikkakunnallaan häntä velan takaisinmaksuaikana tukeva nk. tukihenkilö, joka on perehtynyt asiakkaan tilanteeseen. Tällöin takaus voi olla korkeintaan 17.000 euroa ja laina-aika viisi vuotta.

Lisätietoja takauksista saa Takuu-Säätiöstä tai säätiön kotisivuilta:
www.takuu-saatio.fi

Kirkon kotimaan apu

Seurakuntien diakoniatyöllä on mahdollisuus jakaa pienehköjä avustuksia perheille, jotka eivät saa helpotusta taloudelliseen tilanteeseensa muuta kautta. Jos seurakunnalla ei ole riittäviä taloudellisia avustumahdollisuuksia, diakoniatyöntekijä voi kääntyä hiippakunnan tai kirkon yhteisen diakoniarahaston puoleen.

Kirkon diakoniarahasto on Suomen evankelisluterilaisen kirkon yhteinen avustusrahasto. Rahaston tarkoituksena on nopean avun antaminen taloudelliseen ahdingoon joutuneille perheille Suomessa. Taloudellisen ahdingon syynä saattaa olla tulipalo tai jokin muu äkillinen onnettomuus, pitkäaikaistyöttömyys tai takausvelkojen lankeaminen. Taloudellinen avustaminen on rahallista apua, neuvontaa ja tukea.

Yksityinen ihminen ei voi suoraan asioida diakoniarahastoon, vaan hakemukset lähetetään aina paikallisseurakunnan kautta. Seurakunnan diakoniatyöntekijä tekee anomukseen liittyvän selvitystyön ja toimii välittäjänä. Usein on kysymys pitkäaikaisesta tukemisesta, jossa työntekijän henkinen tuki on yhtä merkittävä kuin taloudellinen avustaminen. Diakoniarahaston toiminnassa on keskeistä diakoniatyö ja näin suurelta osin muuta kuin rahan jakamista.

Lisätietoja Kirkon diakoniarahaston toiminnasta saa kirkon internet-sivuilta www.evl.fi tai numerosta 09 –18021(vaihde)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN OPPAITA
ISSN 1236-116X

- 2003: 1 Asumisterveysohje.
ISBN 952-00-1301-6
- 2 Anvisning om boendehälsa.
ISBN 952-00-1302-4
- 3 Klientens ställning och rättigheter inom socialvården.
ISBN 952-00-1315-6
- 4 Yksilölliset palvelut, toimivat asunnot ja esteetön ympäristö.
Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus.
ISBN 952-00-1323-7
- 5 Individuell service, fungerande bostäder och tillgänglig
miljö. Kvalitetsrekommendation för boendeservice för
handikappade människor.
ISBN 952-00-1324-5
- 6 Sosiaalinen luototus. Opas luototuksen käynnistäjälle.
ISBN 952-00-1350-4